ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

ปริญญา

การบริหารการศึกษา | การศึกษา

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Guidelines for the Non-formal Education Administration of Lao People's Democratic Republic

นามผู้วิจัย นายแสงอรุณ บุษดี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณฑป ไชยชิต, ค.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(รองศาสตราจารย์พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิกร สุมาลี, ศษ.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Guidelines for the Non-formal Education Administration of Lao People's Democratic Republic

โดย

นายแสงอรุณ บุษดี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แสงอรุณ บุษดี 2557: แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณฑป ไชยชิต, ค.ด. 127 หน้า

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง และสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 97 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับมากสี่ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านโครงสร้างและการบริหารงาน 3) ด้านบุคลากรทางการศึกษา และ 4) ด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และอยู่ในระดับปานกลางสองด้าน ได้แก่ 1) ด้านโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และ 2) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำหรับแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอสองประเด็น ดังนี้คือ 1) ควรจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และ 2) ควรกำหนดระบบ วิธีการ ผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

_____ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Sengaloun Boutsady 2014: Guidelines for the Non-formal Education Administration of Lao People's Democratic Republic. Master of Education (Educational Administration), Major Field: Educational Administration, Department of Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Moldhop Chaiyachit, Ph.D. 127 pages.

The objectives of this research were to investigate existence of and to propose guidelines for the non-formal education administration of Lao People's Democratic Republic. A sample of 97 was simple randomly selected from the personnel under the Department of Non-formal Education and non-formal education centers. The data were collected using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research showed that four aspects of non-formal education administration were existed at the high level, namely, 1) relevant law and policy, 2) structure and administration, 3) educational personnel, and 4) curriculum and instruction; while the other two were at the moderate level:1) of non-formal education programs or activities, and 2) supervision, monitoring, and evaluation. As forth guidelines, the expertise offered two propositions: 1) non-formal education programs or activities should be consistent with community and local citizens by encouragement of community and local participation in non-formal education administration, and 2) system and methodology of supervision, monitoring, and evaluation should be set up, and personnel in charge should be appointed.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาเสนอแนะและปรับแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวคิดและถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ขอบพระคุณนายร่วมมิตร คำผา ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ นายสุรัติ วิภักดิ์ นายวิรุฬห์ นิลโมจน์ และผศ.ดร. เสวียน เจนเขว้า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 ท่าน ได้แก่ คณะกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง นครหลวงเวียงจันทน์ และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ แขวงจำปาสัก ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

แสงอรุณ บุษดี

มิถุนายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

บทที่ 1 บทนำ 1
- ความสำคัญของปัญหา 1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4
- ขอบเขตการวิจัย 4
- ประโยชน์ที่ได้รับ 5
- นิยามศัพท์ 6

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 8
- แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 9
- แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน 18
- แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 36
- แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน 42
- แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน 56
- แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษา 63
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 69

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 72
- ประชากรและตัวอย่าง 72
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 73
- การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 74
- การรวบรวมข้อมูล 75
- การวิเคราะห์ข้อมูล 76

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	78
ผลการวิจัย	78
ข้อวิจารณ์	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
ข้อเสนอแนะ	100
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	101
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ	107
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	113
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	116
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	121
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	127

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรและตัวอย่าง	73
2	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	79
3	สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง	81
4	สภาพการบริหารการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	82
5	สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน	83
6	สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	84
7	สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน	85
8	สภาพการบริหารการศึกษานอกระบบเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล	86
9	ผลการเปรียบเทียบการสนทนากลุ่มกับผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง	87

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิถีการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การขยายตัวทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัฒน์ (globalization) ได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง องค์ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ล้วนเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (knowledge-based economy) ทำให้ประชากรเกิดความต้องการในการแสวงหาความรู้ นำไปสู่การเรียนรู้ในแทบทุกกิจกรรมของสังคม วิถีการเรียนรู้ของมนุษย์จึงขยายขอบเขตจากการศึกษาในระบบต่างๆ ไปสู่การเรียนรู้จากการศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งผลทำให้เกิดกิจกรรมทางการศึกษารวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) ทุกยุคสมัยได้ถือเอางานการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพื่อให้ประชาชนลาวมีคุณสมบัติและศีลธรรม มีความรู้ความสามารถ มีวิชาชีพ มีสุขภาพพลานามัย มีความเจริญทางด้านจิตใจ มีศิลปะ มีระเบียบวินัย มีน้ำใจรักประเทศชาติ รักระบอบประชาธิปไตยประชาชน เพื่อสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และตอบสนองต่อแนวทางพัฒนาประเทศดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีการลงทุนทางด้านการศึกษา พัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา ตลอดจนปฏิรูปการศึกษามาโดยลำดับ

ในแผนการปฏิรูปการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (รายงานการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 1) ได้กำหนดแนวทางการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาใหม่อย่างรอบด้านเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำพาประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายในการหลุดพ้นออกจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาในปี ค.ศ. 2020 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้ตอบสนองและรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง ปี ค.ศ. 2007 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2007: 6) มาตรา 9 ได้กำหนดให้ระบบการศึกษาแห่งชาติประกอบด้วยการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียนเคียงคู่กันไปในทุกชั้น ทุกขั้นการศึกษาซึ่งมีเนื้อหาหลักสูตรและฐานะเทียบเท่ากัน ขณะเดียวกันกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง ปี ค.ศ. 2007 ยังระบุอีกว่า การศึกษานอกโรงเรียนคือการศึกษาทีมีเนื้อหาและระดับชั้นเรียนเหมือนกันกับการศึกษาในโรงเรียน แต่วิธีการเวลา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียน ดำเนินการเรียนการสอนโดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ เพศ วัย และอาชีพของผู้เรียน เพื่อสร้างเงื่อนไขและโอกาสให้พลเมืองลาวทุกคนได้ศึกษาเรียนรู้และยกระดับความรู้ตลอดชีวิต ขณะที่การศึกษาตามอัธยาศัยก็เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกโรงเรียนโดยมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่กว้างขวางและไม่จำกัดขอบเขต และเป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้หลายวิธี รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งไม่จำกัดเวลา เนื้อหา และสถานที่เรียน

รัฐบาลแห่ง ส.ป.ป.ลาว โดยกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ได้จัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นในปี ค.ศ. 1993 เพื่อเป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการจัดทำนโยบาย การวางแผน การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารกิจกรรมการศึกษาที่สำคัญมีทั้งการส่งเสริมการรู้หนังสือ การจัดการศึกษาเพื่อบำรุงยกระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิตแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาคน และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาชนลาวที่อยู่นอกโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แม้การดำเนินงานจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนภายใต้ความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน สปป.ลาว ได้ประสบความสำเร็จมาแล้วในระดับหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเข้าถึง (accessibility) โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้แก่ประชาชน แต่ในด้านคุณภาพทางการศึกษา (educational quality) ยังมีปัญหาและความท้าทายเป็นอันมาก จากการรายงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนระบุว่า ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญหลายประการ เช่นครูและบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนขาดความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านการสอนอีกทั้งไม่ได้จบหลักสูตรการสอนการศึกษานอกโรงเรียนโดยตรง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขาดแรงจูงใจในการทำงาน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพและบริบทในปัจจุบัน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนขาดแคลนมีเนื้อหาไม่ทันสมัยและสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการการศึกษา (รายงานการประชุมผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนทั่วประเทศ, 2011: 2) หลักสูตรท้องถิ่นไม่ได้พัฒนาไปตามความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น อุปกรณ์ สื่อที่ใช้ในการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ได้พัฒนาให้ทันสมัย ไม่เป็นที่สนใจของผู้เรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร ไม่มีการขยายการเรียนการสอนไปยังกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล ไม่มีระบบการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน (บทสรุปการจัดตั้งปฏิบัติแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน 2011-2013 จุดอ่อนและข้อคงค้าง, 2012: 8) สภาพปัญหาและความท้าทายดังกล่าวบางส่วนสอดคล้องกับในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการศึกษาเพื่อทุกคน ปี 2003-2015 หรือ Education for All (EFA) National Plan of Action 2003-2015 (Ministry of Education, Lao PDR, 2005: 30-31) ที่ระบุว่า การศึกษาเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่องมีคุณภาพต่ำ ขาดแคลนครูอาสาสมัคร วิทยากร และบุคลากร ครูและบุคลากรที่มีอยู่ขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในระดับแขวง (จังหวัด) และเมือง (อำเภอ) บุคลากรที่มีอยู่ไม่มีความสามารถในการประสานงาน การจัดการและการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆในสังคมหลักสูตรการฝึกทักษะอาชีพไม่มีความหลากหลาย ไม่สอดคล้อง ไม่ตอบสนองต่อวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย และไม่เพียงพอที่จะมีความสามารถในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

ในปี ค.ศ. 2009 องค์การ UNESCO โดย Kumpha (2009) ได้ทำการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนใน สปป.ลาว และได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโครงสร้างและการบริหารงาน ด้านครูและบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน ด้านโปรแกรมการศึกษา ด้านหลักสูตรและสื่อ และด้านการติดตามผล การรายงาน การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนและประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีคุณภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สอดคล้องความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและกีฬาซึ่งจะส่งผลให้การศึกษานอกโรงเรียนสามารถสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่ประชาชนลาว และประชาชนลาวสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1. บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 124 คน แยกเป็นบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง จำนวน 32 คน และบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคทั้งสามแห่งคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง จำนวน 26 คน ศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง นครหลวงเวียงจันทน์จำนวน 32 คน และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ แขวงจำปาสัก จำนวน 28 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ หัวหน้าศูนย์การศึกษาจำนวน 3 คน และหัวหน้ากอง 2 คน จากกองประเมินผลการศึกนอกโรงเรียนและกองบำรุงยกระดับการศึกษานอกโรงเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาและหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยประยุกต์ประเด็นที่ศึกษาที่ได้จากการศึกษาของ Kumpha (2009) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกโรงเรียนขององค์การยูเนสโก สำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก กรุงเทพฯ (UNESCO Bangkok) ที่ทำการวิเคราะห์สภาพการณ์ (situation analysis) ของการศึกษานอกโรงเรียนใน ส.ป.ป.ลาว ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
2. โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน
4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน
6. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2556 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2557

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนทั้งระดับภาค ระดับแขวง และระดับชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้มาประยุกต์และปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ

นิยามศัพท์

กฎหมาย หมายถึง กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ ที่สนับสนุน ทางด้านการศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้นั้นเกิดกับบุคคล และสังคม

นโยบาย หมายถึง แนวทาง แนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของบุคคล กลุ่มบุคคล ที่มีวัตถุประสงค์หรือต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้

การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิมนุษยชน

โครงสร้างองค์การ หมายถึงรูปแบบการจัดระเบียบกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นระบบการติดต่อสื่อสาร เชื่อมต่อบุคคลและกลุ่มบุคคลเข้าด้วยกันเพื่อทำงานด้วยกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป็นโครงสร้างที่เกี่ยวกับหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน ที่ได้ดำเนินการจัดรูปแบบไว้

หลักสูตร หมายถึง การประมวลความรู้และประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแผนที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด แนวทางใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ และส่งเสริม ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยสื่อความหมายจัดขึ้นโดยครูและนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิดจัดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ ฟิล์มสตริป รูปภาพ แผนที่ ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชนสื่อการศึกษา คือ ระบบการนำวัสดุ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษาความรู้แก่ผู้เรียนโดยทั่วไป

ครูและบุคลากร หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน หรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไปโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถและเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมวิธีการและกระบวนการสอนเพื่อช่วยให้วิธีการและกระบวนการสอนนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเช่น เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เทคนิคการจัดกลุ่ม เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการสรุปบทเรียน เป็นต้น

การนิเทศการศึกษา หมายถึงการช่วยเหลือ การแนะนำการชี้แจง การบริการ การปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ในการที่จะส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สามารถจัดให้ มีขึ้นทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน

6. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (2008: 24) ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ลาว) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการการศึกษามาโดยตลอด โดยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี 2003 มาตรา 38 กล่าวว่า พลเมืองลาว มีสิทธิได้รับการศึกษาเล่าเรียนและยกระดับความก้าวหน้า และในมาตรา 22 ยังกำหนดให้ รัฐเอาใจใส่ปฏิบัตินโยบายพัฒนาการศึกษาให้ปฏิบัติระบอบการศึกษาชั้นประถมเป็นการศึกษาภาคบังคับ เพื่อสร้างคนลาวให้เป็นพลเมืองดี มีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิวัติ มีความรู้และความสามารถ ให้รัฐรวมทั้งสังคมมุ่งหน้าพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้มีคุณภาพ สร้างโอกาสและเงื่อนไขให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่เขตห่างไกลทุรกันดาร ประชาชนชนเผ่า ผู้หญิง เด็กน้อย และผู้ด้อยโอกาส และให้รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้เอกชนลงทุนในการพัฒนาการศึกษาของชาติตามกฎหมายขณะเดียวกัน ประธานประเทศ ส.ป.ป.ลาว โดยมติของสภาแห่งชาติ ส.ป.ป.ลาว ก็ได้ออกรัฐดำรัสเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายการว่าด้วยการศึกษา (ฉบับปรับปรุง ปี 2007) เพื่อใช้เป็นหลักในการจัดตั้งปฏิบัติ เป็นหลักของระเบียบการและมาตรการ และเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาของชาติ

กรมการจัดตั้งและพนักงาน (2008) กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007มาตรา 4 กำหนดให้รัฐถือเอาการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคนทางด้านคุณสมบัติศีลธรรมปฏิวัติ ชีวทัศน์ โลกทัศน์วิทยาศาสตร์ ที่สำคัญคือสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ รู้จักคิดค้น มีวิชาชีพ สร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมเศรษฐกิจแห่งภูมิปัญญาทีละขั้น

ระบบการศึกษาของประเทศ ส.ป.ป.ลาว เป็นระบบเอกภาพ ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียนเคียงคู่กันไปในทุกชั้น ทุกขั้นการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาหลักสูตรและฐานะเทียบเท่ากัน ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007 กล่าวไว้ว่า การศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง มีกำหนดเวลาเรียนและเนื้อหา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักสูตรที่ถูกต้องตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ส่วน การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การศึกษารูปแบบหนึ่งที่ดำเนินการเรียนการสอนอยู่นอกหลักสูตรปกติ รวมทั้งการศึกษาทางไกล โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ เพศ วัย อาชีพ เพื่อสร้างเงื่อนไขและโอกาสให้พลเมืองทุกคน ได้ศึกษาเล่าเรียนและยกระดับความรู้ตลอดชีวิต

สาระสำคัญของระบบการศึกษานอกโรงเรียนนั้นถือว่า การศึกษานอกโรงเรียน มีเนื้อหาหลักสูตร และระดับชั้นเรียนเหมือนกับการศึกษาในโรงเรียน แต่วิธีการ เวลา และวิธีการจัดการเรียนการสอน แตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียน ขณะเดียวกันยังกำหนดว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่กว้างขวางและไม่จำกัดขอบเขต และเป็นการเรียนการค้นคว้า ด้วยตนเองด้วยหลายวิธี รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ ที่ไม่จำกัดเวลา เนื้อหา และสถานที่เรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ในประเทศ ส.ป.ป.ลาว ในทางกฎหมายนั้น ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดก็ได้กำหนดให้พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิทางการศึกษา และยังกำหนดให้รัฐพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาของชาติให้มีคุณภาพ สามารถสร้างโอกาสและเงื่อนไขให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่เขตห่างไกลทุรกันดาร และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งถือว่ารัฐธรรมนูญเอื้ออำนวยให้งานการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษานอกโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน ไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ เพศ วัย อาชีพ ซึ่งประชาชนลาว โดยเฉพาะกลุ่มอยู่เขตห่างไกลทุรกันดาร ประชาชนชนเผ่า ผู้หญิง เด็กน้อย และผู้ด้อยโอกาสจะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าการศึกษาในโรงเรียน

ส่วนกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้น ก็ได้ให้ความสำคัญของงานการศึกษานอกโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้ระบบการศึกษาของประเทศ ส.ป.ป.ลาว เป็นระบบเอกภาพ และให้การศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียนเคียงคู่กันไปในทุกชั้น ทุกขั้นการศึกษา และมีเนื้อหาหลักสูตรและฐานะเทียบเท่ากัน

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และยังกำหนดให้รัฐเอาใจใส่ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ ให้ส่งเสริมให้ภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมในการจัดการศึกษา ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็เอื้อต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสและเงื่อนไขที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

2. นโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (2008) จากการประชุมใหญ่ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (Lao People's Revolutionary Party) ในปี 2006 และการประชุคณะรัฐมนตรี ส.ป.ป.ลาว ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาของประเทศระหว่างปี 2006-2015 โดยมีทิศทางหลัก 6 ข้อดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนาและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ตอบสนองความต้องการในการเชื่อมโยงกับสากล

2. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติต้องลงลึกถึงระบบโครงสร้างของการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งก่อนอื่นต้องปฏิรูปทัศนคติและการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของการศึกษา

3. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของปวงชนทั้งหลาย เพื่อเป็นหลักประกันให้ขบวนการการศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

4. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติต้องเป็นการขยายภูมิปัญญาและความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ เพิ่มพูนความเป็นปึกแผ่นของปวงชนลาวทั้งชาติ

5. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติต้องเป็นการขยายโอกาสด้านการศึกษา ส่งเสริมความสามารถ และช่วยปรับปรุงชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันนั้นก็ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และการเชื่อมโยงประเทศเข้ากับภูมิภาคและสากล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติต้องเป็นการยกฐานะและเชิดชูบทบาทของครูอาจารย์ให้สูงขึ้น

จุดมุ่งหมายโดยรวมของการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ คือ ให้การพัฒนาการศึกษาเป็นศูนย์กลางในงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อตอบสนองการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและความทันสมัยทีละขั้น สร้างปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ยืนยง การพัฒนาการศึกษาต้องให้มีลักษณะเพื่อความเป็นชาติ วิทยาศาสตร์ มหาชน และทันสมัย เพื่อให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานการศึกษาในภูมิภาคและสากลทีละขั้น สอดคล้องกับพื้นฐานความเป็นจริงของ ส.ป.ป.ลาว

สร้างคนลาวให้ได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เป็นพลเมืองดี มีการศึกษา มีความรู้ มีวิชาชีพ มีความสามารถประดิษฐ์สร้าง และมีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งก็คือพัฒนาตนเองให้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ มีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิวัติ ซื่อตรง เพื่อตอบสนองความเรียกร้องต้องการของการพัฒนาประเทศชาติในยุคใหม่

ส่วนจุดมุ่งหมายเฉพาะของการปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียน มีดังนี้

1. พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนด้านการผลักดัน ส่งเสริมความสามารถของปวงชนทั้งหมายให้เข้าสู่ขบวนการเล่าเรียน ทำให้ทุกคนมีโอกาสได้เรียนตลอดชีวิต ตามเงื่อนไขและความสามารถของตน

2. สร้างนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นระบบ

3. ส่งเสริมการฝึกอบรมวิชาชีพขั้นพื้นฐานให้ประชาชน เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจให้ประชาชนเข้ามาเรียนหนังสือ และเพื่อให้มีอาชีพเสริม พร้อมทั้งได้รับการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสารของงานการศึกษานอกโรงเรียน

5. ดำเนินการลบล้างความไม่รู้หนังสือ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และให้ความสำคัญกับการให้ผู้ใหญ่บ้านที่ไม่รู้หนังสือได้เรียน ดำเนินโครงการบำรุงยกระดับให้จบชั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประถมศึกษาเพื่อเตรียมการบำรุงยกระดับให้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาภาคบังคับในปี 2020 โดยมีเป้าหมายละเอียด คือ

5.1 ลบล้างความไม่รู้หนังสือให้ประชาชนบรรดาเผ่าในกลุ่มเป้าหมายอายุ 15-24 ปีจากร้อยละ 84 ในปี 2005 ให้ได้ร้อยละ 90 ในปี 2010, กลุ่มเป้าหมาย 15-40 ปี จากร้อยละ 79 ในปี 2005 ให้ได้ร้อยละ 87 ในปี 2010, และกลุ่มเป้าหมายอายุ 15 ปีขึ้นไปจากร้อยละ 73 ในปี 2005 ให้ได้ร้อยละ 80 ในปี 2010

5.2 บำรุง ยกระดับการศึกษาให้ประชาชนจนชั้นประถมศึกษาจากจำนวน 31,600 คนในปี 2005 ให้ได้ปีละ 38,000 คนในปี 2010

5.3 บำรุง ยกระดับการศึกษาให้ประชาชนจนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากจำนวน 1,860 คนในปี 2005 ให้ได้ปีละ 2,500 คนในปี 2010

5.4 บำรุง ยกระดับการศึกษาให้ประชาชนจนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากจำนวน 3,640 คนในปี 2005 ให้ได้ปีละ 5,000 คนในปี 2010

5.5 ยกระดับการฝึกอบรมวิชาชีพพื้นฐานจากจำนวนปีละ 3,000 คนในปี 2005 ให้ได้ปีละ 5,000 คน ในปี 2010

6. ทบทวน สร้าง และผลิตหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

7. สร้างระบบมาตรฐานการฝึกอบรมบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน

8. ปรับปรุงและสร้างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในแต่ละระดับให้มีคุณภาพและดำเนินงานได้เป็นปกติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ระบุหลักการไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้ มาตรา 5 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุคคลได้รับการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติโดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามกระบวนการและการดำเนินการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหลักดังต่อไปนี้ 1. การศึกษานอกโรงเรียน. ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน.การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2. การศึกษาตามอัธยาศัย การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา. การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

มาตรา 7 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนว ทางการพัฒนาประเทศ 2. ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

มาตรา 8 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม 3. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกโรงเรียน

มาตรา 9 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1. ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลากหลายตามความต้องการของตนเอง 2. ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม 3. ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย และการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน 2. การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการยกย่องประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 3. สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน 4. การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม 5. ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนชุมชนสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากรและเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน

มาตรา 12 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ 1. กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และสังคมแห่งชาติ 2. กำหนดแนวทางการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 3. ส่งเสริมและสนับสนุนการประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 4. เสนอแนะต่อรัฐมนตรีในการจัดทำและการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนรู้ในการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 5. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 13 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวนอนุกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มาของประธานและอนุกรรมการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการภาคีเครือข่ายให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน การศึกษานอกโรงเรียน” โดยมีเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการการศึกษานอกโรงเรียน” ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ 2. จัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ 3. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากร และระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 4. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 6. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน 7. ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 8. ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ได้กล่าวถึงนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ในงานเขียนการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนว่า 1. จะเร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสรับการศึกษาในระบบโรงเรียน 2. จะให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ออกไปประกอบอาชีพหรือปรับปรุงอาชีพให้ดีขึ้น 3. จะจัดรูปแบบและเนื้อหาวิชาทั้งด้านสามัญและอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยการศึกษาสำรวจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ 4. จะส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนมีการวิจัยติดตามและสร้างเสริมมาตรฐาน เหมาะสมกับชุมชนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม สำหรับการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 5. จะส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่างๆที่มีอยู่แล้วให้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศจัดรายการเพื่อเผยแพร่ความรู้ของประชาชนให้มากขึ้น โดยเน้นรายการที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีพคุณธรรมและสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย 6. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่น เอกชน กลุ่มชน ร่วมรับภาระในการให้บริการเด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในชนบทในแหล่งเสื่อมโทรมและในชนบทที่หนาแน่นพร้อมทั้งเร่งส่งเสริมให้ความรู้แก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยอาศัยสื่อมวลชนและสถาบันทั้งของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

1. ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียน มีความหมายครอบคลุมประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลที่อยู่นอกโรงเรียนได้รับ และเป็นกิจกรรมทางการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาในโรงเรียนปกติ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและที่อยู่ในประเทศ ส.ป.ป. ลาว ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน แต่อาจมีรายละเอียดบางส่วนแตกต่างกัน ดังนี้

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) การศึกษานอกโรงเรียน เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้อมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

โกวิท วรพิพัฒน์ (อ้างถึงในศุภร ศรีแสน, 2521) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสัมมาอาชีพ และทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุ่นตา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติค่านิยมที่ดี กิจกรรมที่เรียกว่าเป็นการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและปัญหาชุมชน

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมทางการศึกษาใดๆ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ แต่จัดขึ้นนอกจากระบบโรงเรียนปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหากหรือเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมหลักก็ตาม โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้บริการแก่ประชากรให้ได้รับการเรียนรู้ ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมีรูปแบบที่ไม่แน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนโดยยึดหลักที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) นิยามว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดหลักการที่ว่า เป็นการสนองความต้องการ ความสนใจ และแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้นๆ การศึกษาดังกล่าว จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคนในชุมชน โดยจัดให้แก่ทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิหลัง ทุกระดับการศึกษา โดยมีลักษณะที่ยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน เวลา สถานที่เรียน หลักสูตร การบริหารจัดการ และการประเมินผล

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2547) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายรวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมทางการศึกษาประเภทหนึ่งที่โดยธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของงานสามารถปรับวิธีการ ตลอดจนเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาได้อย่างยืดหยุ่น และคล่องตัวกว่าการศึกษาที่ออกแบบไว้อย่างเป็นระบบที่แน่นอนชัดเจน สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้และเอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายโดยไม่ติดขัดกับกรอบของความเป็นระบบ

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007 (กรมการจัดตั้งและพนักงาน, 2008) ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ดำเนินการเรียนการสอนอยู่นอกหลักสูตรปกติ รวมทั้งการศึกษาทางไกล โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ เพศ วัย อาชีพ เพื่อสร้างเงื่อนไขและโอกาสให้พลเมืองทุกคน ได้ศึกษาเล่าเรียนและยกระดับความรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษานอกโรงเรียน มีเนื้อหาหลักสูตร และระดับชั้นเรียนเหมือนกับการศึกษาในโรงเรียน แต่วิธีการ เวลา และวิธีการจัดการเรียนการสอนแตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียน และให้ถือว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่กว้างขวางและไม่จำกัดขอบเขต และเป็นการเรียนการค้นคว้า ด้วยตนเองและหลายวิธี รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ ที่ไม่จำกัดเวลา เนื้อหา และสถานที่เรียน

ในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) บัญญัติว่าการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

ส่วน พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) ได้นิยามว่า “การศึกษานอกโรงเรียน” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ และตามนัยยะของพระราชบัญญัติฉบับนี้ถือว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษานอกโรงเรียน โดยได้นิยามความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า “การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

ในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้การศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน และหลักการกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และให้การศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหลักการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย หลักการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา และหลักการจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน คือ รูปแบบหรือระบบหนึ่งของการจัดการศึกษา มีกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน มีเนื้อหา หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอนหรือวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ และระยะเวลาเรียนที่ยืดหยุ่นหลากหลายตามสภาพความต้องการ ความสามารถ และความพร้อมในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสทางการศึกษาโดยไม่จำกัดอายุ เพศ วัย อาชีพ และถิ่นที่อยู่ เพื่อจะได้นำความรู้และข้อมูลข่าวสารไปพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือมีพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

2. ความเชื่อพื้นฐานและหลักการการศึกษานอกโรงเรียน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547) อธิบายว่า ความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน เป็นความเชื่อที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าการศึกษาอาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น โดยมองว่าการศึกษานอกโรงเรียนอาจพิจารณาได้2 มิติ คือ มิติที่ 1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่จัดในโรงเรียน โดยมีหลักสูตรวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกัน แต่ก็มีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาจากสภาพแวดล้อม หรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความต้องการของผู้เรียนมากำหนดเป็นหลักสูตรก็ได้ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ มีชีวิต จิตใจ มีอารมณ์ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจ สามารถรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนตัดสินใจ เป็นมนุษย์ที่พัฒนาได้ด้วยตนเอง มิใช่เครื่องจักรหรือผู้จำนนที่จะถูกใครบังคับชี้นำได้ โดยไม่ยินยอม มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถคิดเองได้ สามารถคิดเป็น รู้จักผิดชอบชั่วดี ประเด็นสำคัญคือ มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มิใช่ถูกสอน เมื่อเขาปรารถนาที่จะเรียน ก็จะขวนขวายที่จะเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งจนนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนของตนได้ และ *มิติที่ 2 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน* เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้ โดยข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่สำคัญคือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงานมาระดับหนึ่ง สามารถรับผิดชอบตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงใช้หลักการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) เป็นหลักการสำคัญ นั่นก็คือ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และครูผู้สอนในการวางแผนการเรียนร่วมกัน ต้องเข้าใจเหตุผลของการเรียน มีเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองได้ ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่จะร่วมตัดสินใจกับกลุ่มเพื่อนและครูว่าจะเรียนอะไร อย่างไร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง ผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจะต้องเข้าใจธรรมชาติ จิตใจและอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายและจัดโอกาสให้เรียนด้วยตนเอง เรียนจากของจริง เอาความรู้และประสบการณ์จากการทำงานมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วย การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิด จิตใจ สติปัญญา และสภาพแวดล้อม

ความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของประเทศไทย คือ ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การคิดตัดสินใจ การเลือกกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ ล้วนใช้เหตุผล ข้อมูลประกอบการคิดอย่างรอบด้านอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ ฐานะความเป็นอยู่ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ทั้งสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการคือความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ๆ การคิดเป็นจึงเป็นการใช้ข้อมูลประกอบการคิดอย่างรอบด้าน นำมาสู่การตัดสินใจเลือกที่จะเชื่อ เลือกที่จะกระทำ โดยสามารถอธิบายเหตุผลของตนเองได้ ซึ่งความคิดของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป การจัดการศึกษานอกโรงเรียน จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง หัวใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำคัญ คือการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตย ในระดับพื้นฐานด้วย (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2556)

หลักการของการศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2546: 3-4)

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากเป็นผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการจึงมีความเหมาะสม โดยบูรณาการสาระต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครู กศน. มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการการศึกษานอกโรงเรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่าสำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและกัน ปลูกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ (2556) กล่าวว่า หลักการการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังต่อไปนี้

1. ต้องคำนึงถึงลักษณะของผู้ใหญ่ที่มีข้อจำกัดด้านร่างกายและจิตใจ เช่น สายตาไม่ดี การได้ยินบกพร่อง มีปมด้อยเรื่องความรู้ที่ต่ำ เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ การจัดหลักสูตร ต้องเป็นไปเพื่อไม่ให้เกิดข้อจำกัดเหล่านี้ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่

2. ต้องให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นในเขตชนบทหรือในเมือง ในเขตชุมชนหรือถิ่นทุรกันดาร ฐานะดีหรือยากจน หรือผู้พิการ โดยให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

3. การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพและนำประสบการณ์ของตนมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้สามารถนำการเรียนรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้

4. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของผู้เรียน สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิถีชุมชน และท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการสาระการเรียนรู้ บูรณาการการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การเรียนรู้จากการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ในบ้าน ที่ทำงาน ไร่นา ตลาด ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สถานประกอบการ ฯลฯ ครู กศน. จึงต้องสำรวจข้อมูล แหล่งความรู้ในท้องถิ่นที่สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มากที่สุด ส่งเสริมและสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้เหล่านี้มีศักยภาพและบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ครูหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ มิได้จำกัดอยู่ที่ตัวครูในสถานศึกษาเท่านั้น การแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดวิชาความรู้อาจเป็นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน พระ หรือผู้นำศาสนาก็สามารถเป็นครูได้ ทั้งนี้รวมถึงครูที่พูดไม่ได้เช่น อุทยานการศึกษา พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร เป็นต้น

7. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องจัดกระบวน การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการพึ่งพาตนเอง หรือพึ่งพากันเอง มากกว่าที่จะรอรับความช่วยเหลือหรือการสอนสั่งจากบุคคลภายนอกหรือลอกเลียนแบบจากต่างประเทศโดยไม่คำนึงถึงสภาพปัญหาของตนเองและชุมชน โดยต้องให้ผู้เรียน ‘‘คิดเป็น” สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้อย่างเป็นปกติสุข

8. หลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบเพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นของชุมชน โดยชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังต้องส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน มีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข และถือว่าความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การที่คนจะมีความสุขได้นั้นต้องมีชีวิตอย่างผู้ “คิดเป็น” นั่นคือ การรู้จักคิดและตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ๆ อย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลความรู้ปะกอบการคิดและตัดสินใจที่ครบถ้วน รอบด้าน ดังนั้นงานการศึกษานอกโรงเรียนจึงเริ่มจากการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาข้อมูล ความรู้ และข่าวสารเพื่อนำใช้ในการดำเนินชีวิต ตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนั้นยังมุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาพื้นฐานนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาชุมชนและสังคมในที่สุด

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ดูแลครอบครัว และมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ ดังนั้นหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียนจึงไม่เหมือนกับเด็ก และการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมีสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียน สอดคล้องกับวิถีชีวิต ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง บนพื้นฐานของความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ

3. โครงสร้างและการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ ส.ป.ป.ลาว

การบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ ส.ป.ป.ลาว แบ่งออกได้เป็นสองระดับ คือ ระดับส่วนกลางซึ่งมีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยรับผิดชอบ และระดับแขวงและเมือง (จังหวัดและอำเภอ) ซึ่งมีแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง (Provincial Education and Sports Services)และห้องการศึกษาธิการและกีฬาเมือง (District Education and Sports Bureau)เป็นหน่วยรับผิดชอบ (Kumpha, 2009)

การดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ประเทศ ส.ป.ป.ลาว ตั้งขึ้นในปี 1993 มีสถานะเป็นกรมหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ มีชื่อย่อว่า “กศน.” มีบทบาทเป็นหน่วยงานเสนาธิการที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ในการค้นคว้า จัดทำแผน ดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมทั้งกำหนดทิศทาง เป็นผู้นำในการดำเนินงาน กำกับ ติดตามงานการศึกษานอกโรงเรียนทั่วประเทศ ได้รับกรอบอัตรากำลังจากกระทรวงศึกษาธิการ นับตั้งแต่หัวหน้ากรมลงไปถึงพนักงานวิชาการรวมทั้งสิ้น จำนวน 26-30 ตำแหน่ง (กระทรวงศึกษาธิการ (1), 2008)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากการมีหน้าที่ของการคุ้มครองประเทศตามกฎหมายของรัฐบาล และตามดำรัสว่าด้วยการจัดตั้งและการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการละข้อกำหนดต่างๆของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว กรมการศึกษานอกโรงเรียนแห่ง ส.ป.ป.ลาว มีหน้าที่ ดังนี้

1. นำแนวทาง แผน นโยบายของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล มติ คำสั่ง แผน ข้อกำหนด ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ มาปรับเป็นยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการการศึกษานอกโรงเรียน

2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบนอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าเหมายอย่างทั่วถึง

3. ดำเนินการบำรุง ยกระดับการศึกษาเทียบเท่าให้แก่เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ เยาวชนหนุ่มสาว ผู้ถูกคุมขัง และผู้ที่สนใจ

4. ส่งเสริมการฝึกอบรมวิชาชีพพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ประชาชน เยาวชน หนุ่มสาว ผู้หญิง ในชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

5. ส่งเสริมการศึกษาทางไกล การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษารูปแบบอื่นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนบรรดาเผ่าได้รับรู้และศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

6. รับผิดชอบให้คำปรึกษาแนะนำ และกำกับการดำเนินงานในภาพรวมของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เช่น ศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในแต่ละระดับ

7. ศึกษาความเป็นไปได้โดยร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ตอบสนองการศึกษาตลอดชีวิต

8. เสริมสร้าง พัฒนา ฝึกอบรม และกำกับบุคลากรด้านการศึกษานอกโรงเรียน โดยผ่านการจัดตั้งปฏิบัติของแผนกศึกษาประจำแขวงและแผนกศึกษานครหลวงเวียงจันทน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9. ค้นคว้า วิจัยรูปแบบ วิธีการในการดำเนินการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชน

10. ปรับปรุงและสร้างฐานข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การวางแผนและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

11. ชี้นำ ผลักดันการปฏิบัติ การกำกับ การนิเทศติดตามและประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนให้สูงขึ้นตามลำดับ

12. ประสานงานกับกรมต่างๆของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองท้องถิ่น องค์การมหาชน และชุมชนในด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

13. ประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับองค์การภาครัฐ องค์การจัดตั้งสากล และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อปฏิบัติตามแผนและโครงการการศึกษานอกโรงเรียนตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

ในด้านอำนาจหรือสิทธินั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีขอบเขตสิทธิในการกำกับการศึกษานอกโรงเรียนตามภาระบทบาทที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย และมีสิทธิอื่น ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวทาง แผน นโยบายของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล กฎหมาย มติคำสั่ง แผน และข้อกำหนดต่างๆของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน

2. เสนอเพื่อจัดตั้ง ยกเลิกแผนก (กอง) ต่างๆภายในกรม และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่ขึ้นตรงต่อกรม ตามที่เห็นว่ามีความจำเป็น

3. ผลักดัน ติดตาม และตรวจสอบการใช้ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ และการดำเนินการด้านการเงินการบัญชีของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบ หลักการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. เสนอแต่งตั้ง หรือ ปลดหัวหน้า และ รองหัวหน้าแผนก ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้าหน่วยงานของศูนย์ต่างๆ ที่ขึ้นตรงต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน

5. จัดการประชุมเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน และเข้าร่วมประชุมกับกองประชุมอื่นๆ ตามที่ได้รับเชิญ

6. กำกับติดตามด้านวิชาการ ด้านบริหาร และโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์ของการศึกษานอกโรงเรียน

7. กำกับควบคุมการสอบ ออกข้อสอบจบการศึกษา และออกใบประกาศนียบัตรแก่ผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแบบบำรุงยกระดับ

8. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายในการดำเนินงานต่างๆ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ให้ดำเนินการตามหลักการต่อไปนี้

9. ปฏิบัติตามหลักการรวมศูนย์ประชาธิปไตย ตกลงเป็นหมู่คณะ (ตัดสินใจร่วมกัน) แบ่งงานให้บุคคลรับผิดชอบ และปฏิบัติแบบหัวหน้าเดียว ส่งเสริมความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ของพนักงานรัฐกร และนำมาใช้เพื่อการกำกับควบคุมและพัฒนาการศึกษา

10. ในการทำงานให้มีแผน โครงการอย่างละเอียด และยึดตามแผน โครงการ มีการกำหนดหรือการแก้ไขปรับปรุงงานอย่างมีจุดร่วม มีศูนย์กลางและเป้าหมายในแต่ละระยะ

11. บริหารและกำกับควบคุมตามสายบังคับบัญชา (สายตั้ง) โดยติดพันกับท้องถิ่นรากฐานและประสาน สมทบอย่างแน่นแฟ้นกับคณะพรรค องค์การปกครองท้องถิ่น และแขนงการอื่นๆ

12. มีการตรวจสอบการทำงาน ติดตาม ผลักดัน สรุป ถอดบทเรียน และประเมินผลการทำงานในแต่ละระยะ

13. ปฏิบัติตามแบบการประชุม รายงานผลการดำเนินงานต่อรัฐบาลเป็นปกติ ตามความจริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การดำเนินงานในระดับแขวง

การบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับแขวง (จังหวัด) และระดับนครหลวงเวียงจันทน์ ในประเทศ ส.ป.ป.ลาว อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง หรือแผนกศึกษาธิการและกีฬานครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานด้านบุคลากรการศึกษา การจัด การกำกับ และติดตามการดำเนินงานของการศึกษาทุกประเภท ทั้ง ประถมศึกษาและอนุบาล มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ พลศึกษา ศิลปศึกษา การศึกษาเอกชน และการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับกรอบอัตรากำลังจากกระทรวงศึกษาธิการ นับตั้งแต่หัวหน้าแผนกศึกษาธิการและกีฬาลงไปถึงพนักงานของแขนงการต่างๆ รวมทั้งสิ้น จำนวน 49-56 ตำแหน่ง

แผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง/นครหลวง มีหน้าที่ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2009)

1. นำแนวทาง แผนงาน ยุทธศาสตร์ ระเบียบกฎหมายของรัฐ แผนพัฒนาการศึกษาและมติต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและนิติกรรมต่างๆ ของแขวง/นคร มาปรับเป็นแผนการ แผนงานและโครงการเฉพาะของตน

2. ปรับปรุง บำรุงรักษาโครงสร้างการดำเนินงานของแผนกศึกษาธิการแขวง/นคร ห้องการศึกษาธิการเมือง และโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ในการคุ้มครองและรับผิดชอบ

3. ค้นคว้า สรุป และวางแผนเสริมสร้าง ฝึกอบรม ยกระดับ พัฒนา และประเมินพนักงาน ครู อาจารย์ ที่อยู่ในการคุ้มครองและรับผิดชอบ

4. ค้นคว้าและพิจารณาการบรรจุ การมอบหมายงาน การเลื่อนชั้น-ขั้นเงินเดือน การยกย่อง การแต่งตั้ง การให้นามบัญญัติและตำแหน่งวิชาการครู การให้ขวัญกำลังใจ การดำเนินการทางวินัย การโยกย้ายภายในและต่างแขวง และการโยกย้ายไปแขนงการหรือแผนกอื่น

5. เก็บรวบรวบ และวิจัยข้อมูลข่าวสาร และสถิติการศึกษา รายงานสถิติและผลการวิจัยต่อกระทรวงศึกษาธิการอย่างเป็นปกติ และทันกำหนด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. กำกับ และตรวจการดำเนินงานของห้องการศึกษาธิการเมือง กำกับโดยตรงต่อโรงเรียนวิชาชีพและศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพของแขวง ศูนย์ศึกษานิเทศก์มัธยม ศูนย์บำรุงครูและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของแขวง โรงเรียนมัธยมตอนปลายและมัธยมสมบูรณ์ รวมทั้งห้องเรียนร่วมและช่วยกำกับและตรวจโรงเรียนสงฆ์ที่ตั้งอยู่ที่แขวง

7. ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ห้องการศึกษาธิการเมืองในการส่งเสริมวิชาการต่อศูนย์เลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนมัธยมตอนต้น รวมทั้งการเรียนร่วม ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

8. กำกับ ตรวจสอบศูนย์เลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาภาคเอกชนที่เป็นการลงทุนของนักลงทุนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ

9. ดำเนินการให้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ศึกษาค้นคว้าและสร้างหลักสูตรที่มีจุดพิเศษ จุดแข็ง และภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับสายสามัญ และการศึกษานอกโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแห่งชาติ

10. ดำเนินการให้จัดการศึกษาเรียนร่วมในทุกชั้นการศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เด็กหญิง ชนเผ่า คนพิการ และเด็กที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ-สังคม

11. จัดการสอบจบการศึกษา ประเมินผลการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน ควบคุมการสอบจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

12. ดำเนินการจัดทำแผนการแก้ไขความไม่รู้หนังสือและยกระดับการศึกษาควบคู่กับการฝึกอบรมวิชาชีพพื้นฐาน

13. ติดตาม ตรวจสอบ นิเทศ ประเมินผลการศึกษา การดำเนินการตามแผนและโครงการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ

14. ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ สกัดกั้นและต่อต้านยาเสพติด แก้ไขความหย่อนยานย่อท้อ การฉ้อราษฎร์บังหลวงในหน่วยงาน โรงเรียน และพนักงานรัฐกรที่อยู่ในความคุ้มครองและรับผิดชอบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15. ให้คำแนะนำด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่จะไปเรียนต่อทั้งสายสามัญศึกษา สายอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

16. ชี้นำ สร้าง และกำกับโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนดีเด่นด้านต่างๆ

17. จัดทำแผนงบประมาณการเงิน ดำเนินการ กำกับ บริหารจัดการและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณด้านการศึกษาตามกฎหมาย ประกาศ ข้อกำหนดเกี่ยวกับงบประมาณและระเบียบการเงินการบัญชีแห่งรัฐ และชี้นำ นำพาให้หัวหน้าหน่วยการเงินศึกษาธิการเมืองและโรงเรียนให้ปฏิบัติตามมติ คำสั่ง ข้อกำหนด และระเบียบเกี่ยวกับการเงินการบัญชี

18. กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงาน และตรวจสอบบัญชีร่วมกับแขนงการเงินและแขนงการตรวจสอบอื่นๆ ต่อหัวหน้าหน่วยการเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบ

19. กำกับการก่อสร้าง การซ่อมแซม ทรัพย์สมบัติ วัสดุพื้นฐาน การประมูลและการจัดซื้อรวมทั้งตอบสนอง จัดสรร และแจกจ่ายหนังสือแบบเรียน คู่มือครูและอุปกรณ์การศึกษาตามระเบียบการ

20. ชี้นำ ติดตาม ตรวจตรา ผลักดัน ส่งเสริมด้านวิชาการหลักสูตร การเรียนการสอน พลศึกษา ศิลปศึกษา กีฬาป้องกันชาติป้องกันความสงบ ต้านสิ่งเสพติดในโรงเรียน และจัดการแข่งขันศิลปะ พลศึกษาและกีฬานักเรียนในระดับโรงเรียนและระดับแผนกศึกษาแขวง

21. ประสานสัมพันธ์ และประสานงานกับโรงเรียน ศูนย์ และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่อยู่ในความคุ้มครองของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งตั้งอยู่ที่แขวงในด้านการศึกษา อบรมแนวคิดการเมืองและการดำเนินงานต่างๆ

22. คุ้มครองและใช้กองทุนสวัสดิการครูแห่งชาติในระดับแขวงให้ถูกต้องตามระเบียบหลักการ

23. ร่วมมือกับต่างประเทศ องค์การจัดตั้งสากลในงานการศึกษาตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

24. รายงานผลการดำเนินงานด้านการศึกษาให้กระทรวงศึกษาธิการ องค์การปกครองแขวง/นคร ห้องว่าการสมาชิกสภาแห่งชาติประจำเขตเลือกตั้ง กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแผนการและการลงทุนตามระเบียบการ

25. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามการมอบหมายของการจัดตั้งและระเบียบกฎหมาย

ในด้านอำนาจหรือสิทธินั้น แผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง/นคร มีขอบเขตสิทธิ ดังนี้

1. เซ็นเอกสารทางการของแผนกตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

2. อนุมัติการจัดตั้ง ยุบเลิก โรงเรียนมัธยมตอนต้น โรงเรียนบำรุงยกระดับการศึกษา และศูนย์ฝึกวิชาชีพของแขวงภาครัฐ

3. อนุมัติการจัดตั้ง ยุบเลิก ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมที่เป็นการลงทุนของภาคเอกชนของนักลงทุนภายในประเทศ

ส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศ หรือการลงทุนร่วมภายในและต่างประเทศในการศึกษาทุกประเภท ทุกชั้น ทุกสาย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการจัดตั้ง หรือยุบเลิก

สำหรับการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนที่มีหลายชั้นควบกันนั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการจัดตั้งหรือยุบเลิก

4. อนุมัติการจัดตั้ง ยุบเลิก โรงเรียนมัธยม โรงเรียนวิชาชีพขั้นต้น และศูนย์ฝึกวิชาชีพระยะสั้น ของภาคเอกชนที่เป็นการลงทุนภายในประเทศ ส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศหรือการลงทุนร่วมภายในและต่างประเทศ ในการศึกษาทุกประเภท ทุกชั้น ทุกสาย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

5. เสนอเจ้าแขวงพิจารณา อนุมัติการจัดตั้งและยุบเลิกโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ โรงเรียนมัธยมตอนปลาย โรงเรียนสามัญชนเผ่า และโรงเรียนวิชาชีพของแขวงภาครัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. เสนอเจ้าแขวงพิจารณา แต่งตั้ง โยกย้าย และปลดตำแหน่งรองหัวหน้าห้องการศึกษาธิการเมือง

7. แต่งตั้ง โยกย้าย และปลดตำแหน่งรองหัวหน้าแขนงของแผนกศึกษาธิการแขวง หัวหน้าหน่วยงานของห้องการศึกษาธิการเมือง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ หัวหน้าและรองหัวหน้าหน่วยงาน และหัวหน้าสายของโรงเรียนมัธยมตอนปลาย มัธยมสมบูรณ์ โรงเรียนวิชาชีพ ศูนย์บำรุงครู และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของแขวง

8. แต่งตั้งและปลดตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และรับรองการบรรจุครู-พนักงานของศูนย์เลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมที่เป็นการลงทุนของภาคเอกชนภายในประเทศ ส่วนการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศ หรือการลงทุนร่วมภายในและต่างประเทศและโรงเรียนที่มีหลายชั้นควบกันนั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

9. เสนอกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาการแต่งตั้ง โยกย้าย และปลดตำแหน่งหัวหน้าแขนง หัวหน้าห้องการศึกษาธิการเมือง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการของโรงเรียนเทคนิควิชาชีพ หัวหน้าและรองหัวหน้าศูนย์ศึกษานิเทศก์ และครูศึกษานิเทศก์ เสนอกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาบรรจุ การเลื่อนชั้น-ขั้นเงินเดือน การยกย่อง ให้ขวัญกำลังใจ การให้นามบัญญัติและตำแหน่งวิชาการครู การดำเนินการทางวินัย การโยกย้ายไปต่างแขวง และโยกย้ายไปแขนงการอื่นตามการแบ่งขั้นการคุ้มครอง

10. มอบหมายหน้าที่ จัดสรร และโยกย้ายพนักงานและครูอาจารย์ที่อยู่ในความคุ้มครองและความรับผิดชอบของตนเข้าสู่ตำแหน่งงานตามความเรียกร้องต้องการ

11. ออกใบประกาศนียบัตรการจบชั้นมัธยมตอนต้นและตอนปลาย ทั้งการศึกษาในและนอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตามผลการสอบจบการศึกษาที่รับรองโดยคณะกรรมการสอบจบการศึกษาระดับชาติ

12. จัดตั้งคณะเครือข่ายการศึกษาเรียนร่วมในระดับแขวง

13. จัดการประชุมเกี่ยวกับงานการศึกษาในระดับแขวง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

14. อนุมัติและรายงานการปรับตารางเวลาเรียนของปีการศึกษาตามการเสนอของระดับเมืองและโรงเรียน ที่ไม่ขัดกับหลักสูตร

15. เสนอปรับแบบการก่อสร้าง หรือให้ชะลอการก่อสร้าง ซ่อมแซมใดๆ ที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง ไม่ได้มาตรฐานเทคนิคตามที่กำหนดไว้ในแผนที่ได้รับอนุมัติ

16. ชะลอการเบิกจ่ายเงิน ในกรณีที่เห็นว่าหัวหน้าหน่วยการเงินละเมิดต่อข้อกำหนดกฎหมายงบประมาณ-การเงินของลาวและผู้ให้ทุน

17. ประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับต่างประเทศ และองค์การจัดตั้งสากลตามการมอบหมายของเบื้องบน

18. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกฎหมาย

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ ส.ป.ป.ลาว แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง และระดับแขวง (จังหวัด) ซึ่งในส่วนกลางมีกรมการศึกษานอกโรงเรียนทำหน้าที่เน้นหนักในด้านนโยบาย ด้านการวางแผน การวิจัย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน การนิเทศติดตามประเมินผลและรายงาน และการประสานงาน ส่วนในระดับแขวง/นครหลวงเวียงจันทน์ มีแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง/นคร เป็นหน่วยงานรับผิดชอบซึ่งเน้นหนักในด้านให้มีการจัดตั้งปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมาย และมีอำนาจในการวางแผน ปรับแผน ดำเนินงาน กำกับควบคุม ติดตาม และรายงานทั้งในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน/ฝึกอบรม ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการประสานงาน ในเขตความคุ้มครองและรับผิดชอบของตน โดยมีห้องการศึกษาธิการและกีฬาเมือง (อำเภอ) เป็นหน่วยปฏิบัติระดับอำเภอ ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารงานของทั้งสองระดับคือส่วนกลางกับระดับแขวงไม่ได้มีลักษณะเป็นสายตั้งหรือสายสั่งการ แต่มีลักษณะเป็นสายประสานงาน การจัดโครงสร้างดังกล่าวมุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้แก่ระดับแขวงลดความซ้ำซ้อนในด้านภารกิจ แต่ก็อาจมีความท้าทายในการประสานงานและการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานระดับแขวง หน่วยงานระดับเมือง และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ความหมายของครูและบุคลากรทางการศึกษา

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007 (กรมการจัดตั้งและพนักงาน, 2008) มาตรา 41 บัญญัติว่า ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน การถ่ายทอดความรู้ ศึกษาอบรมผู้เรียนที่อยู่ในโรงเรียน ศูนย์ และสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรการศึกษา ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียน ศูนย์ และสถาบันการศึกษาภาครัฐมีสถานะเป็นรัฐกรวิชาการ ซึ่งมีความแตกต่างจากรัฐกรทั่วไป

ส่วนบุคลากรทางการศึกษา หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่คุ้มครอง บริหาร กำกับติดตาม ตรวจสอบ และอำนวยความสะดวกให้แก่การเรียนการสอนที่จัดขึ้นในโรงเรียน ศูนย์ สถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน และที่อยู่ภายใต้การกำกับและบริหารการศึกษาขั้นต่างๆ บุคลาการทางการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้นิเทศการศึกษา นักวิชาการ และผู้บริการการศึกษา

ทั้งนี้ รัฐบาล ส.ป.ป.ลาว มีหน้าที่วางนโยบายเพื่อสร้างเงื่อนไขต่างๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ยกระดับความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ และยกระดับด้านชีวิตการเป็นอยู่และฐานะทางสังคมของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่มีผลงานดีเด่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ครูสอนห้องควบ ครูคนพิการ หรือผู้ที่ไปปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ภูเขา/ชนบทห่างไกลทุรกันดาร ในการบำรุงยกระดับครู รัฐและองค์การคุ้มครองครูแขนงการศึกษาทุกขั้นต้องสร้างเงื่อนไขให้ครูได้รับการบำรุงยกระดับอย่างสม่ำเสมอ ขณะเดียวกัน หน่วยงาน สังคมชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ก็มีหน้าที่ผลักดัน ส่งเสริม ช่วยเหลือครูให้ได้รับการบำรุง ยกระดับอย่างต่อเนื่อง

ในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ให้ความหมายว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งรัฐและเอกชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนบุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ

2. แนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ถนอมพร เลาหจรัสแสง (2557) ได้เสนอให้พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต (C-Teacher) 8 ประการ คือ

1. Content ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่แม่นในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอดแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ

2. Computer (ICT) Integration ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3. Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นเองได้จากภายในตัวของผู้เรียนเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะที่ต้องการได้

4. Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน

5. Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะที่สำคัญอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

7. Creativity ในยุคสมัยหน้าครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน มากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว

8. Caring ครูต้องมีมุทิตาจิตต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

จุไรรัตน์ แสงบุญนำ (2557) ได้นำเสนอประเด็นการปฏิรูประบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยสรุปสาระสำคัญของแนวทางการพัฒนาครูของประเทศต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. รับสมัครผู้มีคุณภาพสูง โดยจะต้องมีหลักประกันเงินเดือนสูง มีเงินอุดหนุนสำหรับฝึกอบรม รวมทั้งมีการออกแบบหลักสูตรและเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูสามัญในรูปแบบเดียวกัน: ประเทศฟินแลนด์ สิงคโปร์

2. ผสานภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดงานประจำหลักสูตรและบูรณาการแบบคลินิก คือ วินิจฉัยและแก้ไขข้อผิดพลาด รวมทั้งมีการสร้างแบบจำลองใหม่ๆ: ประเทศฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ บางแห่งในสหรัฐอเมริกา

3. ใช้มาตรฐานวิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ มีการประเมินความรู้และทักษะที่สำคัญรวมทั้งการควบคุมอารมณ์: สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เนเธอร์แลนด์ สิงคโปร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. สร้างแบบประเมินการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนในห้องเรียน ส่งผลต่อการพัฒนาด้านสมรรถนะของตัวบุคคลและพัฒนาหลักสูตร: สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย

5. สร้างแบบจำลองจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมและให้คำปรึกษาด้านทักษะแก่ครูที่เพิ่งสอน มีการวางแผนร่วมกัน รวมทั้งลดภาระด้านการสอนด้วยการจัดสัมมนาครูประจำการและมีการจัดทำรายการข้อปฏิบัติ: สิงคโปร์ ออสเตรเลีย แคนาดา เขตปกครองพิเศษฮ่องกง และบางแห่งในสหรัฐอเมริกา

6. สนับสนุนข้อคิดการพัฒนาวิชาชีพครู ที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งภายในและระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย: สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และแคนาดา

7. ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ที่จะช่วยให้ครูได้รับการพัฒนา แบ่งปันความชำนาญการในการสอน ให้คำปรึกษา หลักสูตร การพัฒนาและภาวะผู้นำร่วมกัน: สิงคโปร์ อังกฤษ

8. การสร้างศักยภาพรอบด้าน โดยสร้างยุทธศาสตร์เพื่อแบ่งปันผลวิจัยและข้อปฏิบัติที่ดี ข้อปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในห้องเรียนและโรงเรียน รวมทั้งการให้ครูชำนาญการและผู้อำนวยการโรงเรียนได้เสนอภาวะผู้นำไว้ในระบบ: รัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. จัดระบบและกลไกในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนการสอน บริหารจัดการ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. จัดระบบการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. จัดระบบการเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าแนวคิดในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่นำเสนอโดยนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาเห็นว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมุ่งไปสู่การทำให้เกิดผลกับผู้เรียน ซึ่งหมายถึงการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ออกไปเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตรแต่ละระดับ แนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศคติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาก่อนประจำการและการพัฒนาระหว่างประจำการจนเกิดความเชี่ยวชาญในสาขางานที่รับผิดชอบ 2) การสร้างขวัญกำลังใจ และความก้าวหน้าในวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบส่งเสริมสนับสนุนที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้โดยมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นธรรม ทั่วถึง และเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและรองรับสภาพการณ์ในอนาคต

นอกจากนี้วุทธิศักดิ์ โภชนุกูล (2551) กล่าวว่า ทิศทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (teachers and personnel's competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการผนึกความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) แรงจูงใจ (motivation) ทัศนคติ (attitude) และคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลเข้าด้วยกัน แล้วแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน ในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นและมีประสิทธิภาพ (สคบศ, 2550) สำหรับสมรรถนะของครูนั้น พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้านคือ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษา และความเป็นครู โดยครูจะต้องมีสมรรถนะครบทุกด้านจึงจะสามารถขอใบประกอบวิชาชีพครูหรือรับการประเมินเพื่อเพิ่มวิทยาฐานะได้

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้เสนอแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้หลักการ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน การพัฒนาต้องเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาการพัฒนาต้องมุ่งเน้นลักษณะ school based development การพัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลการพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษาการพัฒนาต้องดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายกระจายทั่วประเทศ การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาต้องกระทำอย่างทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณรูปแบบและวิธีการพัฒนา การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษามุ่งเน้นให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพทั้งสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ (functional competency) และสมรรถนะเฉพาะกลุ่มสาระ (specific competency) ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด รูปแบบของการพัฒนามุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายที่มีคุณภาพตามที่ สคบศ. กำหนด ให้กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อความสะดวกในการเข้ารับการพัฒนาของครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งที่เป็นองค์กรเครือข่าย บุคคลเครือข่าย และเครือข่ายทางไกล วิธีการพัฒนาต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นวิธีการพัฒนาที่โรงเรียน/หน่วยงานเป็นฐาน (school based development / inside based development) เป็นสำคัญ วิธีการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer group) การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย การเข้ารับการอบรมหรือการเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายทางไกล

วีระชัย จิวะชาติ (2549) แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาคือ 1. หลักการการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.1 การพัฒนาต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน 1.2 การพัฒนาต้องเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.3 การพัฒนาต้องมุ่งเน้นลักษณะ inside based development หรือ school based development (SBD) 1.4 การพัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล 1.5 การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.6 การพัฒนาต้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินการในรูปของเครือข่ายกระจายทั่วประเทศ 1.7 การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1.8 การพัฒนาต้องกระทำอย่างทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกกระทรวง ศึกษาธิการ ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ รูปแบบและวิธีการพัฒนา 1. การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพทั้งสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ (functional competency) และสมรรถนะเฉพาะตามกลุ่มสาระ (specific competency) ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด 2. รูปแบบของการพัฒนามุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ให้กระจายอยู่ทั้งประเทศ เพื่อความสะดวกในการเข้ารับการพัฒนาของครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งที่เป็นองค์กรเครือข่าย บุคคลเครือข่ายและเครือข่ายทางไกล 3. วิธีการพัฒนาต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาของครู และบุคลากรทางการศึกษา แต่มุ่งเน้นวิธีการพัฒนาที่ใช้โรงเรียน/หน่วยงานเป็นฐาน (school Based development/inside based Development) เป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2551) หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักการและความมุ่งหมายโดยภาพรวมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ควบคู่กับหลักการการศึกษานอกโรงเรียน หลักความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ กระบวนการเรียนรู้ความหลากหลาย ความยืดหยุ่น การบูรณาการ การกระจายอำนาจ เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน เป็นความเชื่อที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า การศึกษาอาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษานอกโรงเรียนอาจพิจารณาได้ 2 มิติ คือมิติที่:

1. เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่จัดในโรงเรียน โดยมีหลักสูตรวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกัน แต่ก็มีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาจากสภาพแวดล้อม หรือความต้องการของผู้เรียนมากำหนดเป็นหลักสูตรก็ได้ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ มีชีวิตจิตใจ มีอารมณ์ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจ สามารถรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนตัดสินใจ เป็นมนุษย์ที่พัฒนาได้ด้วยตนเอง มิใช่เครื่องจักรหรือผู้จำนนที่จะถูกใครบังคับชี้นำได้ โดยไม่ยินยอม มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถคิดเองได้ สามารถคิดเป็น รู้จักผิดชอบชั่วดี ประเด็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำคัญคือ มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มิใช่ถูกสอน เมื่อเขาปรารถนาที่จะเรียน ก็จะขวนขวายที่จะเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งจนนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนของตน

2. เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้ โดยข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่สำคัญคือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงานมาระดับหนึ่ง สามารถรับผิดชอบตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงใช้หลักการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) เป็นหลักการสำคัญ นั่นก็คือ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และครูผู้สอนในการวางแผนการเรียนร่วมกัน ต้องเข้าใจเหตุผลของการเรียน มีเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองได้ ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่จะร่วมตัดสินใจกับกลุ่มเพื่อนและครูว่าจะเรียนอะไร อย่างไร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง ผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจะต้องเข้าใจธรรมชาติ จิตใจและอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายและจัดโอกาสให้เรียนด้วยตนเอง เรียนจากของจริง เอาความรู้และประสบการณ์จากการทำงานมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วย การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิด จิตใจ สติปัญญา และสภาพแวดล้อม

การจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2546: 3-4)

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากเป็นผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการจึงมีความเหมาะสม โดยบุราณการสาระต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครู กศน. มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการการศึกษานอกโรงเรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่าสำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและกัน ปลูกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการการวัดและประเมินผลการเรียน (2554: 9) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่างๆ

2. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน

3. การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว

4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียนและสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นี้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลามาเข้าชั้นเรียน

5. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการและความสนใจ จากสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือจากการฝึกปฏิบัติตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

6. การเรียนรู้จากการทำโครงงาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดเรื่องโดยสมัครใจตามความสนใจ ความต้องการ หรือสภาพปัญหาที่จะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติจริงและมีการสรุปผลการดำเนินงานโครงงาน โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้

7. การเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน8.วิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวิธีเรียน โดยเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหา และสอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานของผู้เรียน โดยขณะเดียวกันสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ทุกวิธีเรียน เพื่อเติมเต็มความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกระดับ/ประเภทการศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งการบริหารจัดการในทุกๆด้านของหน่วยงานและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการดำเนินงานต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและผู้รับบริการ

นักวิชาการในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะในประเทศไทยได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งรวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนในหลายมิติ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ได้กล่าวถึงนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ในงานเขียนการศึกษานอกโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสรับการศึกษาในระบบโรงเรียน

2. ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ออกไปประกอบอาชีพหรือปรับปรุงอาชีพให้ดีขึ้น

3. จัดรูปแบบและเนื้อหาวิชาทั้งด้านสามัญและอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยการศึกษาสำรวจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

4. ส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนมีการวิจัยติดตามและสร้างเสริมมาตรฐาน เหมาะสมกับชุมชนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม สำหรับการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่างๆที่มีอยู่แล้วให้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศจัดรายการเพื่อเผยแพร่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ของประชาชนให้มากขึ้น โดยเน้นรายการที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีพคุณธรรมและสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

6. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่น เอกชน กลุ่มชน ร่วมรับภาระในการให้บริการเด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในชนบทในแหล่งเสื่อมโทรมและในชนบทที่หนาแน่นพร้อมทั้งเร่งส่งเสริมให้ความรู้แก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยอาศัยสื่อมวลชนและสถาบันทั้งของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

วิทยากร เชียงกูล (2556) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเห็นว่าควรมีการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้ยังได้กล่าวอีกว่า การปฏิรูปการศึกษา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาหรือกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและให้มีความเป็นธรรมอย่างก้าวกระโดด นั่นก็คือ ผู้นำต้องกล้าผ่าตัดเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ส่วนการเปลี่ยนแปลงเฉพาะรูปแบบโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระสำคัญ และการมองเรื่องการปฏิรูปการศึกษาเป็นแค่การมีโครงการเพิ่มเติมจากการจัดการศึกษาปกติ ทำให้ประเทศไทยไม่ได้เข้าใจและไม่ได้ปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลอย่างแท้จริง โดยได้เสนอแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการปฏิรูปการศึกษาเป็น 5แนวทางใหญ่ สรุปได้ดังนี้

1. ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นประชาธิปไตยและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบไปสู่เขตการศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องเป็นผู้บริหารสั่งการถึงโรงเรียนโดยตรงแบบเก่า ให้มีสถานศึกษาหลายรูปแบบ เช่น เป็นนิติบุคคลที่มีอิสระแบบโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ สถานศึกษาแบบมูลนิธิองค์กรเอกชนที่รัฐให้เงินสนับสนุนแต่คณะกรรมการสถานศึกษาสามารถบริหารได้อย่างเป็นอิสระ สถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรศาสนาและงานการกุศล ฯลฯ

2. ส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและเพิ่มแรงจูงใจให้คนเรียนเก่งมาเป็นครู ด้วยการให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนเก่ง ๆ ที่สนใจจะเรียนเพื่อเป็นครูและรับประกันการมีงานทำ เพิ่มเงินเดือนขั้นต้นให้ครู แต่ต้องจำกัดจำนวน และคัดเลือกคนเก่งและคนที่มีอุปนิสัยและความตั้งใจที่จะเป็นครูแค่จำนวนหนึ่งที่รัฐบาลรับประกันการมีงานทำให้และปฏิรูปการศึกษาวิชาครูให้มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพเพิ่มขึ้นจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมครูไปเข้าฝึกอบรม เรียนต่อ จัดประชุมสัมมนา ให้ทุนวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

3. ปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการทำงานของสมองของเด็กวัยต่าง ๆอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้งานรวมทั้งรู้วิธีใฝ่รู้ รักการอ่านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต่อไปได้ เช่น การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ใช้สื่อหลายชนิด การสอนแบบเชื่อมโยงความหมายเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและความรู้เดิมของนักเรียน การทดลองและฝึกภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้น ฝึกการจำแบบเชื่อมโยง เรียนรู้คิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆสังคมมากขึ้น เรียนรู้จักธรรมชาติของตนเอง เรื่องชุมชน สังคม รวมทั้งธรรมชาติสิ่งแวดล้อม หลักสูตรควรจัดให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละขั้นตอน และเน้นให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดรวบยอดที่สำคัญ

4. ปฏิรูปการประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้นและการคัดเลือกคนเข้าสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะการสอบเข้าเป็นแนวใหม่ โดยเน้นเป้าหมายเพื่อช่วยพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าการเน้นเรื่องใครแพ้ถูกคัดออก การประเมินผลที่ดีควรยืดหยุ่นหลากหลายการปฏิรูประบบประเมินผลที่ทันสมัยกว่านี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดวิธีการสอนของครู ต้องทำครูอาจารย์เข้าใจใหม่ว่า การศึกษาเป็นเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อตีความข้อมูล คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหา ไม่ใช่การท่องจำข้อมูล

5. ปฏิรูปศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองการจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเองอย่างมากด้วย ผู้ใหญ่ควรช่วยกันทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยทำให้เป้าหมายการเรียนเก่งและการเป็นคนดีเป็นไปได้มากขึ้น ในการทำให้ผู้เรียนได้กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น มีความสนุกในการเรียนและรักการเรียนด้วยตนเอง ควรส่งเสริมความรักในการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงวิธีของการวัดผลโดยวัดที่พัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเน้นการพัฒนาความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้นเปิดกว้างให้เด็กมีโอกาสเล่นและทำกิจกรรมที่เขาพอใจ โดยการแบ่งเวลาให้เหมาะสม และเลิกการสนับสนุนให้เด็กต้องเรียนเสริมเพื่อมุ่งแข่งขันให้เรียนเก่งกว่าคนอื่นได้เร็วกว่าเด็กอื่นตั้งแต่อายุยังน้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2557) ได้เสนอแนะแนวทางพัฒนาการศึกษาโดยเสนอให้มีการปฏิรูประบบการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยีคณะนักวิจัยเสนอว่าให้ตั้งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นเป้าหมายหลัก และปรับเนื้อหา สมรรถนะ (ทักษะ) และคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว โดยปฏิรูปหลักสูตรให้มีลักษณะกระชับ ช่างคิด และบูรณาการ อันได้แก่ เน้นแนวคิดหลักและคำถามสำคัญในสาระการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านโครงงานและการทำงานเป็นทีม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในการหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูงและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันได้ นอกจากนั้น หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นโดย ให้แต่ละโรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของตนได้ ทั้งนี้ ควรมีการลดจำนวนชั่วโมงการเรียนในห้องเรียน และเพิ่มการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เหมาะกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น เป็นต้น การเรียนรู้ผ่านโครงการและการแก้ปัญหา รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีนำเสนอเนื้อหาอย่างทันสมัย มีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วม และใช้สนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย

2. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน คณะนักวิจัยเสนอให้มีการปฏิรูปการทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศ โดยปรับจากระบบ O-NET และอื่นๆ ในปัจจุบัน มาเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจและทักษะ (Literacy-based test) ซึ่งสามารถประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้ และนำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศแบบใหม่ไปสร้างความรับผิดชอบในระบบการศึกษา เช่น การประเมินผลงานของครู การประเมินสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและเข้าช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีปัญหา และการประเมินผลและให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้น นอกจากนั้น ให้มีการปฏิรูประบบการจัดเก็บ เปิดเผย และรายงานผลการสอบต่อสาธารณะ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายของรัฐและการเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครอง นอกจากนั้น ในระดับโรงเรียน คณะนักวิจัยเสนอให้มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตั้งแต่ แฟ้มงาน โครงงาน การสอบวัดความรู้ การแก้ไขปัญหาชีวิตจริง ในทางที่ช่วยพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โดยการประเมินผลการเรียนในระดับโรงเรียนควรเป็นการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และวิเคราะห์ผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินผลระหว่างทางตลอดการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ด้านระบบพัฒนาคุณภาพครูรัฐต้องปรับบทบาทจากผู้จัดหามาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพและการจัดการความรู้ โดยให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลัก ได้รับการจัดสรรงบประมาณและมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรและผู้อบรมเอง และให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การพัฒนาครูใหม่ และการสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกัน (Professional Learning Community) ในส่วนของระบบผลตอบแทนครู คณะนักวิจัยเสนอให้การเลื่อนขั้นเงินเดือนและวิทยาฐานะของครูส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผลการทดสอบมาตรฐานแบบใหม่ของนักเรียน (โดยคำนึงถึงระดับตั้งต้นของคะแนน) เพื่อให้ครูรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนมากขึ้น นอกจากนั้น การประเมินครูควรใช้วิธีสังเกตการณ์ร่วมกับการพิจารณาเอกสาร กำหนดให้มีการประเมินคงสภาพวิทยาฐานะทุก 5 ปี และปรับลดงานธุรการของครูลง ให้เน้นหน้าที่ในการสอนเป็นสำคัญ

4. ด้านการประเมินคุณภาพสถานศึกษาคณะนักวิจัยชี้ว่า ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาควรใช้การประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนเป็นหน่วยหลักในการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพ ส่วนระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอกของส่วนกลางควรเป็นเพียงหน่วยเสริม โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรปรับบทบาทมาเป็นหน่วยสนับสนุนด้านความรู้ให้แก่โรงเรียน กำหนดกฎกติกาขั้นต่ำเท่าที่จำเป็นเพื่อกำกับคุณภาพของการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน และมีบทบาทในการประเมินตามระดับปัญหาเพื่อแยกโรงเรียนที่มีปัญหามาให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพโดยคัดแยกจากคะแนนการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศแบบใหม่ของนักเรียน รวมถึงมีบทบาทในการประเมินเฉพาะเรื่องโดยเลือกบางประเด็น เช่น การใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน หรือสุ่มประเมินในระดับพื้นที่หรือประเทศเป็นต้น

5. ด้านระบบการเงินเพื่อการศึกษางานวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการเงินในระบบการศึกษาในปัจจุบันคือ งบประมาณส่วนใหญ่จ่ายไปยังฝั่งอุปาทาน (สถานศึกษา) มากกว่าด้านอุปสงค์ (งบอุดหนุนรายหัว) ซึ่งไม่เอื้อต่อการสร้างความรับผิดชอบ และโรงเรียนรัฐได้รับการอุดหนุนมากกว่าโรงเรียนเอกชนเท่าตัว อีกทั้งเงินอุดหนุนดังกล่าวก็ไม่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเขตร่ำรวยและยากจนเท่าที่ควรจึงเสนอว่าการปฏิรูปควรมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรับผิดชอบและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยมีการกำหนดเป้าหมายคะแนนการทดสอบมาตรฐานขั้นต่ำของนักเรียนที่ต้องการ และจัดสรรเงินอุดหนุนจำนวนมากกว่าให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ด้อยโอกาส เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร จากนั้น นำข้อมูลผลสอบมาตรฐานของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักเรียนที่เกิดขึ้นจริงเทียบกับคะแนนเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อประเมินผลการทำงานและให้รางวัลแก่ผู้บริหาร นอกจากนี้ ในระยะยาวควรปรับเปลี่ยนงบประมาณด้านการศึกษาไปสู่ระบบการเงินด้านอุปสงค์มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษา

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) ได้ให้ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจำแนกกลุ่มเป้าเหมายให้ชัดเจน และการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มวัยเรียนในระบบการศึกษา กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาสาระองค์ความรู้ที่หลากหลาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาในแง่ของช่วงวัยและบริบททางสังคม/ชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย และสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน สอดคล้องกับวิถีชีวิตและปัญหาของชุมชน

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ โดยให้สำรวจและจัดการระบบข้อมูลเพื่อให้มีการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และให้ผู้เรียนได้ทราบและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจโดยสะดวกรวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ประสานและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ต่างๆพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปได้ทราบและนำมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือให้ชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา มีการจัดทำแผนการศึกษาของชุมชนโดยเป็นส่วนขยายของแผนแม่บทชุมชน เร่งรัดและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในทุกชุมชนให้ทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และศูนย์การเรียนของชุมชน

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดสรรงบประมาณที่มุ่งกระจายอำนาจให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยจัดให้มีกองทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน กำหนดมาตรการให้องค์กรปกครองส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และจัดให้มีคูปองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นรายบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษา

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวก โดยให้ปรับบทบาทของหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ดูแลการเรียนรู้ตอลดชีวิต ลดบทบาทด้านการจัดการศึกษาเองลง และเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมประสานงาน การเชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งกระจายการบริการให้ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้ศึกษาวิจัยและจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ระเบียบวาระแห่งชาติ (2551-2555) โดยนำเสนอยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการใช้เทศโนโยลีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ด้านการจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา และด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม และได้เสนอให้ดำเนินการในพันธกิจ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ/ประเภทอย่างเร่งด่วน ทั้งการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีปริมาณเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ขาดแคลน และในพื้นที่ห่างไกล

3. พัฒนากลไกการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ กระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เพียงพอและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. พัฒนาและส่งเสริมการวิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

5. พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้เป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2552 คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลไทยได้มีมติเห็นชอบข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษานำเสนอ ข้อเสนอดังกล่าวมีความมุ่งหมายเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีกรอบแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถสื่อสาร คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ทำงานเป็นกลุ่มได้ มีศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันโลก เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถทำงานมีประสิทธิภาพ มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค

2. ด้านการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ เพื่อให้ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีใจรักมาเป็นครูอย่างต่อเนื่อง มีสภาพวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน เอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการนำระบบและวิธีการบริหาร จัดการแนวใหม่ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ

ในประเทศ ส.ป.ป.ลาว Kumpha (2009) ได้ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ของงานการศึกษานอกโรงเรียนของ ส.ป.ป.ลาว นำเสนอต่อองค์การยูเนสโกเพื่อการกำหนดแนวทางให้การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินการโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีกรอบการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาใน 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและนโยบายในระดับชาติ แม้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเอื้อต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียน แต่การศึกษานอกโรงเรียนยังมีความขาดแคลนผู้สอนและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดแคลนสื่อวัสดุอุประกรณ์เพื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเสนอแนะให้มีมาตรการทางกฎหมายและภาษีเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มีงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2. ด้านโครงสร้างและการบริหารงาน เสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแขวง และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเมืองให้มากขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการจัดกิจกรรมและเป็นหน่วยส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และให้ขยายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้นโดยให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วม และให้ประสานงานกับแผนกศึกษาธิการแขวงให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเสนอให้ปรับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนด้วย

3. ด้านบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน มีข้อเสนอให้เพิ่มอัตรากำลังภายใต้ความคุ้มครองของกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยเฉพาะบุคลากรด้านวิชาการ และให้มีการอบรม พัฒนาบุคลากรส่วนกลางและบุคลากรจากแขวง เมือง และบ้าน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั่วถึง ให้มีความเข้าใจในงานหน้าที่รับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ด้านโปรแกรมและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ให้พัฒนาโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ควรพัฒนาและขยายการดำเนินงานโปรแกรมการศึกษาเทียบเท่าสำหรับประชาชนทั่วไป พัฒนาการฝึกอบรมทักษะอาชีพพื้นฐานให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐาน และริเริ่มพัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิจและผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบกับการศึกษานอกโรงเรียน

5. ด้านหลักสูตร ให้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกโรงเรียนขนานไปกับการศึกษาในโรงเรียนในทุกระดับชั้น ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการพัฒนาหลักสูตร

6. ด้านการวัดผล การติดตามและการรายงาน เสนอแนะให้เสริมสร้างความรู้ความสามารถด้านการวัดผลประเมินผลแก่บุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนทุกระดับ และให้พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการศึกษานอกโรงเรียนตั้งแต่ระดับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นมาจนถึงระดับชาติเพื่อประโยชน์ในด้านการวางแผนและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งรวมถึงคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่นำเสนอออกมาในลักษณะของยุทธศาสตร์หรือแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมีขอบเขตและประเด็นของข้อเสนอแตกต่างกันไปตามนโยบายและจุดเน้นของรัฐบาลในแต่ละยุค แต่อาจกล่าวได้ว่ามีรากฐานมาจากแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บนพื้นฐานของการบริหารจัดการศึกษาที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป โดยแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีทั้งประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยป้อน ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการ และประเด็นเกี่ยวกับผลผลิตของการศึกษา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยป้อนและประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน

1. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ในประเทศ ส.ป.ป.ลาว กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007 (กรมการจัดตั้งและพนักงาน, 2008) ได้อธิบายว่า หลักสูตรการศึกษาเป็นเอกสารที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้างเนื้อหาสาระในวิชาต่างๆ วิธีการจัดการเรียนการสอนของแต่ละชั้น การวัดผลของวิชาเรียนต่างๆ เพื่อรับประกันให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และคุณสมบัติศีลธรรมปฏิวัติ หลักสูตรต้องมีความทันสมัย เป็นระบบ และต่อเนื่องระหว่างชั้นเรียนต่างๆ ซึ่งแสดงออกเป็นเอกสารแบบเรียนและเอกสารคู่มือครูที่เชื่อมโยงกับสากล หลักสูตรการศึกษาใน ส.ป.ป.ลาว เป็นเอกาภาพในทั่วประเทศ แต่ในท้องถิ่นที่มีลักษณะพิเศษ มีจุดแข็งและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดเด่นก็สามารถนำเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรได้

ส่วนนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับทัศนะ ความเชื่อแนวคิด ปรัชญาและประสบการณ์ ซึ่งสามารถประมวลความหมายของหลักสูตรที่สำคัญได้ ดังนี้

โอลิวา (Oliva อ้างถึงใน สุธี วรประดิษฐ์, 2557) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรโดยแบ่งเป็น

1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ (Purpose) หลักสูตร จึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่เป็นวิธีการ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เช่น หลักสูตร คือ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตร คือ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นต้น

2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Contexts) นิยามหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชา หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหลักสูตรเพื่อการปฏิรูปสังคม เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการให้นิยามหลักสูตร ในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการ ยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร คือ กระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตร คือ การทำงานกลุ่ม หลักสูตร คือ การเรียนรู้รายบุคคล หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

โอลิวา สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนโดยแผนงานต่างๆ จะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรมีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อย (Sequenceof courses)ทั้งนี้ แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าว อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุดซึ่งสามารถแบ่งความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆคือ 1) *หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียน* นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาไว้วางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายรวมถึงแผนการเรียนหรือรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักการศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง 2) *หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนของผู้เรียน* ที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

รุจิร์ ภู่สาระ (2545)ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว พบว่า มีการให้นิยามแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีเกณฑ์ที่ใช้ในการอธิบายแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ และ/หรือ เอกสาร ที่มีการจัดทำเป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้หรือโครงการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

รูปแบบของหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตรสามารถแบ่งออกได้ทั้งสิ้น 6 รูปแบบ คือ หลักสูตรเน้นสาขาวิชา หลักสูตรประสบการณ์ หลักสูตรแกน หลักสูตรประสบการณ์ หลักสูตรกระบวนการ หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถและหลักสูตรบูรณการ โดยลักษณะของแต่ละหลักสูตรมีดังนี้

1. หลักสูตรเน้นสาขาวิชา หลักสูตรรูปแบบนี้จะเน้นเนื้อหารายวิชาในการเรียนเป็นหลัก โดยหลักสูตรรูปแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาสารัตถนิยมและปรัชญานิรันตรนิยม โดยหลักสูตรจะจัดให้มีการเรียนการสอนแยกออกเป็นรายวิชาต่างๆ โดยเนื้อหารายวิชาจะมีการจัดเรียงลำดับตามระเบียบแบบแผน โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนเป็นหลัก รวมไปถึงเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนอีกด้วย หลักสูตรในรูปแบบนี้สามารถแบ่งแยกย่อยได้อีก 3 ประเภท คือ

1.1 หลักสูตรสหสัมพันธ์ คือ หลักสูตรที่นำรายวิชาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นำมาจัดสอนเป็นวิชาเดียวกันหรือส่งเสริมการเรียนการสอนของแต่ละวิชาซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนครั้งเดียวแต่ได้รับความรู้ของทั้ง 2 วิชา

1.2 หลักสูตรแบบผสมผสาน เป็นหลักสูตรที่นำรายวิชาต่างๆที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกัน นำมาจัดรวมกันเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สะดวกต่อการเรียนการสอนและการประเมินผล เช่น การแบ่งออกเป็นหมวดภาษาไทย หมวดคณิตศาสตร์ เป็นต้น

1.3 หลักสูตรแบบกว้าง เป็นหลักสูตรที่พยายามลดเอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาลงไป โดยนำเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจัดออกเป็นหมวดหมู่อย่างกว้างๆ เพื่อให้เกิดการประสาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สัมพันธ์ของเนื้อหาวิชามากขึ้น ซึ่งหลักสูตรในรูปแบบนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ อย่างหลากหลาย และสามารถนำไปต่อยอดใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. หลักสูตรประสบการณ์ หลักสูตรประสบการณ์เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากหลักสูตรเน้นสาขาวิชาที่ไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน โดยหลักสูตรนี้จะยึดหลักปรัชญาพิพัฒนาการนิยมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประสบการณ์จึงเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์และผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. หลักสูตรแกน หลักสูตรแกนเป็นหลักสูตรที่พัฒนาตามหลักปรัชญาปฏิรูปนิยม เป็นหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1900 เพื่อให้หลุดพ้นจากข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแยกรายวิชาโดยเน้นเนื้อหาทางด้านสังคมและพลเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม

4. หลักสูตรกระบวนการ หลักสูตรกระบวนการที่เน้นทักษะกระบวนการ มากกว่าเนื้อหาวิชา หลักสูตรนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเอื้อต่อหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื้อหาสาระในหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถเป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อดูว่าผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ โดยการจัดหลักสูตรจะมีความต่อเนื่องเป็นระบบในระดับยากง่ายและความกว้างขวางของประสบการณ์

6. หลักสูตรบูรณการเป็นหลักสูตรที่นำเนื้อหาวิชา 2 วิชาขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกันจนเกิดหลักสูตรใหม่โดยอาจเป็นการบูรณการในสาขาวิชาเดียวกัน การบูรณการระหว่างต่างสาขาวิชาหรือการบูรณาการภายในตัวผู้เรียนและการประสานกันระหว่างผู้เรียนก็ได้

2. สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนนอกเหนือจากตัวผู้สอน ผู้เรียน และเทคนิควิธีการต่าง ๆ บทบาทของสื่อการเรียนการสอนก็คือ เป็นตัวกลางหรือพาหนะ หรือเครื่องมือ หรือช่องทางที่ใช้นำเรื่องราว ข้อมูลความรู้ของผู้สอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไปสู่ผู้เรียน เพื่อทำให้การเรียนรู้หรือการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อ้างใน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์ (เครื่องมือที่ไม่ผุพังได้ง่าย) และวิธีการ (กิจกรรม ละคร เกม การทดลอง ฯลฯ) ที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ (อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ทัศนคติ และค่านิยม) และทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เปรื่อง กุมุท (อ้างใน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557) กล่าวว่า "สื่อการสอน" หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือ ช่องทางสำหรับทำให้การสอน ส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนคาดไว้ได้เป็นอย่างดี

จากนิยามดังกล่าว สื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือเทคนิควิธี ที่เป็นตัวกลางช่วยนำและถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เนื้อหาบทเรียนมีความกระจ่างชัด ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ความสำคัญของสื่อการสอน

สงัด อุทรานันท์ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตรที่ดีว่าหลักสูตรที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายที่ดีและที่สำคัญ คือ ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาที่ถูกต้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมุ่งสร้างค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและมีความเสียสละ หลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนมีความต่อเนื่อง เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น ทำเป็นมีความสนใจ มีความกระตือรือร้น ส่งเสริมอาชีพตามความถนัดและความสามารถยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2012) ได้สรุปหลักการในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าไว้ว่า ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ความสอดคล้อง กับสภาพบริบท ปัญหาและความต้องการตลอดจนวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่น

2. ความยืดหยุ่น ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ระยะเวลา รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

3. การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผู้สอน ผู้เรียน ภาคส่วนในสังคม มีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. การเปรียบเทียบกันได้ หลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าซึ่งดำเนินการโดยการศึกษานอกโรงเรียนควรพัฒนาให้มีความใกล้เคียงกับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานการเรียนรู้ และครูลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่เรียนจบหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรการศึกษาเทียบเท่าได้รับการยอมรับ

5. การเทียบโอนผลการเรียน ในการพัฒนาหลักสูตรควรคำนึงถึงระบบหรือแนวทางการเทียบโอนหน่วยการเรียนหรือผลการเรียนระหว่างการศึกษานอกโรงเรียนกับการศึกษาในโรงเรียน

6. ความหลากหลาย ควรพัฒนาสาระของหลักสูตรให้มีความหลากหลายเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนนั้น ณัฐกร สงคราม (ม.ป.ป) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาสื่อว่า กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนADDIE Model เป็นกระบวนการพัฒนาระบบการเรียนสอน (Instructional System Design: ISD) ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปและสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่ง ADDIE Model มีลำดับการพัฒนาเป็นขั้น ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implement) และการประเมินผล (evaluation) การวิเคราะห์ (analysis) ขั้นตอนการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่หลายคนมักมองข้ามไป แต่จริงๆ แล้วเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นรากฐานสำหรับขั้นตอนต่อๆไป โดยผู้พัฒนาสื่อจะต้องระบุเป้าหมาย ความต้องการ หรือปัญหาและทำการวิเคราะห์ผู้เรียน ทรัพยากร ทีมงาน งบประมาณ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และวิเคราะห์งานที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะต้องทำการออกแบบ (design) ขั้นตอนการออกแบบเป็นการใช้ผลลัพธ์จากขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อวางแผนกลยุทธ์สำหรับพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยจะต้องเริ่มจากการระบุวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ของการเรียนการสอน และออกแบบโครงร่างของสื่อการพัฒนา (development) ขั้นตอนการพัฒนาเป็นการต่อยอดมาจากขั้นตอนการออกแบบ โดยเริ่มจากการเขียน script หรือstoryboard ซึ่งเปรียบเสมือนการร่างพิมพ์เขียวของสื่อ เพื่อเป็นต้นแบบให้ฝ่ายผลิตทำการผลิตสื่อตามแบบที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การจัดหาส่วนประกอบต่างๆ เช่น ภาพ กราฟิก เสียง จากนั้นจึงเข้าสู่การตัดต่อหรือการเขียนโปรแกรม ซึ่งหากมีการวางแผนและออกแบบที่ดีแล้ว การปฏิบัติงานในขั้นนี้ก็จะเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็วการนำไปใช้ (implement) ขั้นตอนการนำไปใช้เป็นการนำสื่อไปใช้งานจริง โดยอาจเริ่มจากการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อพิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเหมาะสมของสื่อ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองในลักษณะนำร่อง (pilot testing) กับตัวอย่างไม่กี่คน แล้วค่อยนำไปทดลองภาคสนาม (field testing) กับกลุ่มเป้าหมายขนาดใหญ่การประเมินผล (Evaluation) ขั้นตอนการประเมินผล เป็นการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและความคิดเห็นที่มีต่อการเรียน เพื่อนำผลที่ได้มาทำการปรับปรุงแก้ไขสื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า สื่อที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง

2. เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาทันสมัย ยากง่ายเหมาะสมกับวัยและระดับชั้น

3. ภาษาถูกต้องเหมาะสม ชัดเจน สื่อความหมายให้เข้าใจได้ง่าย

4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา สรุปหลักความคิด สร้างองค์ความรู้

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้คิดทบทวนความเข้าใจในบทเรียน ชัดเจน ปฏิบัติได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. มีผังมโนทัศน์ของหน่วย คำศัพท์สำคัญ เรื่องน่ารู้ ประโยชน์จากการเรียนรู้ และคำถามประกอบกิจกรม เพื่อช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว เข้าใจชัดเจนขึ้น และนำไปใช้ได้จริง

7. มีภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนผังความคิดประกอบเนื้อหา ช่วยให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

8. มีบทสรุปและอภิธานศัพท์ เพื่อช่วยการเรียนรู้ให้รวดเร็วและถูกต้อง

9. มีการประเมินทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการคุณธรรม จริยธรมเป็นระยะๆ ทุกหน่วยและเมื่อจบรายวิชา เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้และตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของตนเองได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการตลอดจนวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและชุมชน เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย มีความยืดหยุ่น ทันสมัย หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และความสามารถของผู้เรียน มีความถูกต้อง ไม่ขัดต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และสามารถเปรียบเทียบกันได้กับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษา

1. การนิเทศ

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ(ม.ป.ป) ได้สรุปความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นบริการทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องแนวคิด กิจกรรม กระบวนการ เนื้อหาสาระ ทั้งการบริหารวิชาการ และธุรการ ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ร่วมกันจัดการให้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเพื่อส่งผลไปสู่การเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

สงัด อุทรานันท์ (อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมวิธีกุล, 2557) ให้ความหมายไว้ว่า คือ กระบวนการทางานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียนของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ คือ เพื่อพัฒนาคนพัฒนางานสร้างการประสานสัมพันธ์ และ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคน หมายถึง การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากร ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนางาน หมายถึง การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางานคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้น

การนิเทศการศึกษาเพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ หมายถึง การนิเทศการศึกษา เป็นการสร้างการประสานสัมพันธ์ ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด

การนิเทศการศึกษาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ หมายถึง การจัดกิจกรรมการนิเทศที่มุ่งให้กำลังใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนิเทศ เนื่องจากขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากนิเทศไม่ได้สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาก็ย่อมประสบผลสำเร็จได้ยาก

อัญชลี ธรรมวิธีกุล (2557) สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาครู เพื่อให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จึงสรุปความหมายของการนิเทศได้ว่า คือ กระบวนการแนะนำให้คาปรึกษาการชี้แนะและการปฏิบัติงานให้เกิดการมีส่วนร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร ผู้สอน อย่างสร้างสรรค์เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการศึกษาเกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

การวัดผล (Measurement) คือการกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปลากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ หรืออาจใช้เครื่องมือไปวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ใช้ไม้บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ 3.5 นิ้ว ใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักของเนื้อหมูได้ 0.5 กิโลกรัม ใช้แบบทดสอบวัดความรอบรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ 42 คะแนน เป็นต้น

ส่วนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เนื้อหมูชิ้นนี้หนัก 0.5 กิโลกรัมเป็นเนื้อหมูชิ้นที่เบาที่สุดในร้าน (เปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม) เด็กชายแดงได้คะแนนวิชาภาษาไทย 42 คะแนนซึ่งไม่ถึง 50 คะแนน ถือว่าสอบไม่ผ่าน (ใช้เกณฑ์ที่ครูสร้างขึ้น) เป็นต้น การประเมินผลแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การประเมินแบบอิงกลุ่ม เป็นการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบหรือผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ทำแบบทดสอบเดียวกันหรือได้ทำงานอย่างเดียวกัน นั่นคือเป็นการใช้เพื่อจำแนกหรือจัดลำดับบุคคลในกลุ่ม การประเมินแบบนี้มักใช้กับการ การประเมินเพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ หรือการสอบชิงทุนต่าง ๆ 2) การประเมินแบบอิงเกณฑ์ เป็นการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบหรือผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งกับเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ เช่น การประเมินระหว่างการเรียนการสอนว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ (http://www.watpon.com/Elearning/mea1.htm)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ (2554: 11) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงการพัฒนา ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ เกิดทักษะกระบวนการและค่านิยมที่พึงประสงค์ซึ่งสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องจัดทาระเบียบ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากความหมายที่ได้กล่าวมา สรุปว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลข หรือสัญลักษณ์ ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะ หรือคุณภาพของสิ่งที่วัด โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพหารายละเอียดสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใดส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่กระทำต่อจากการวัดผล แล้ววินิจฉัยตัดสิน ลงสรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตก

3. แนวทางการนิเทศ การวัดผลและประเมิน

สำหรับแนวทางการนิเทศ การวัดผลและประเมินในการวัดผลการศึกษาควรยึดหลักดังนี้ (http://reg.ksu.ac.th/teacher/yahvaret/lession1.html)

1. ต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน คือ การวัดผลจะเป็นสิ่งตรวจสอบผลจากการสอนของครูว่า นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายการสอนมากน้อยเพียงใด

2. เลือกใช้เครื่องมือวัดที่ดีและเหมาะสม การวัดผลครูต้องพยายามเลือกใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ ใช้เครื่องมือวัดหลาย ๆ อย่าง เพื่อช่วยให้การวัดถูกต้องสมบูรณ์

3. ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด เมื่อจะใช้เครื่องมือชนิดใด ต้องระวังความบกพร่องของเครื่องมือหรือวิธีการวัดของครู

4. ประเมินผลการวัดให้ถูกต้อง เช่น คะแนนที่เกิดจากการสอนครูต้องแปลผลให้ถูกต้องสมเหตุสมผลและมีความยุติธรรม

5. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า จุดประสงค์สำคัญของการวัดก็คือ เพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน ต้องพยายามค้นหาผู้เรียนแต่ละคนว่า เด่น-ด้อยในเรื่องใด และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขแต่ละคนให้ดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ และกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร จัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรมและเจตคติ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเที่ยงตรง ยุติกรรม และเชื่อถือได้

5. การประเมินผลการเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนและตัดสินผลการเรียน

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้

7. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2554) เสนอว่า เพื่อให้สามารถจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศงานการศึกษานอกโรงเรียนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดต่อไปนี้

1. การนิเทศจะต้องอยู่บนพื้นฐาน ปรัชญา และหลักการของการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของสำนักงาน การศึกษานอกโรงเรียน และสถานศึกษา

2. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ควรเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ เช่น แผนงานโครงการกิจกรรมและเทคนิคต่างๆ ในการนิเทศ ควรตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผลของการนิเทศจะต้องถูกต้องสมบูรณ์เชื่อถือได้ สามารถสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพจริง

3. การนิเทศ การศึกษานอกโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องและเครือข่าย ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อให้เขาได้พัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่เคารพศักดิ์สิทธิ์ของความเป็นมนุษย์ อดทนต่อความแตกต่างความหลากหลายให้ความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน ความเป็นอิสระ สร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม

4. การนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน ควรเป็นวิชาชีพ การนิเทศจะต้องมีการประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านปัจจัยการนิเทศ กระบวนการนิเทศ และผลที่เกิดจากการนิเทศ และนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานนิเทศ เพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออก (2557) กล่าวว่า ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรยึดหลักการ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผลการเรียน

2. ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียน

3. การประเมินผลการเรียนประเมินเป็นรายวิชา

4. การวัดและประเมินผลการเรียนให้ดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5. เปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนผลการเรียน

6. การวัดและประเมินผลต้องได้มาตรฐาน และมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ในการนิเทศการศึกษา แม้จะเป็นการให้ความช่วยเหลือแนะนำการสอน และส่งเสริมให้ครูยกระดับวิธีการสอนเพื่อนำผลการนิเทศมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบแต่เป้าเหมายสูงสุดก็คือการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้มาตรฐานของหลักสูตร ส่วนการวัดผลประเมินผลการเรียนก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนเช่นเดียวกัน

หลักสำคัญในการดำเนินงานคือ ควรเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ตั้งอยู่บนประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วม และนำผลที่ได้จากการนิเทศ การวัดผลประเมินผล มาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนนั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักรินทร์ ชนประชา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนและประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่งานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียน ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ และใบบันทึกผลการเรียนรู้ โดยใช้แผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง การสร้างแบบทดสอบใช้การหาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบรายข้อ การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนใช้การตรวจสอบหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม ทดสอบความแตกต่างใช้ t-testผลการศึกษาพบว่า ผลการตรวจสอบหาประสิทธิภาพชุดการฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนแบบรายบุคคล และ ผลการตรวจสอบหาประสิทธิภาพชุดการฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนแบบกลุ่ม พบว่า ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ผ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลการทดลองสรุปได้ว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ 05ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการฝึกอบรม จากการใช้ชุดการฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดการติดตามผลการฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นในทุกด้าน คือ ด้านบริหารทั่วไป ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการนำไปใช้ โดยครูผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสามารถขยายความคิดให้แก่ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พรพิพัฒน์ ซื่อสัตย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานครู กศน. ตำบลในเขตภูมิภาคตะวันตก วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน ความต้องการที่คาดหวังและปัญหาในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ก.ศ.น. ตำบล และเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ก.ศ.น. ตำบลในเขตภูมิภาคตะวันตก ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู ก.ศ.น. ตำบลจำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดประชุมสนทนาผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาช่องว่างของระดับปัญหาพบว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการให้บริการเรียนรู้มีระดับปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในชุมชนและสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานครู ก.ศ.น. ตำบล ในเขตภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงาน 2) ประสานข้อมูล 3) จัดอบรมการศึกษาตลอดชีวิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) จัดอบรมการวิเคราะห์หลักสูตร 2) อบรมวิทยาการและทักษะใหม่ๆ 3) อบรมครูแกนนำ ด้านให้บริการการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กำหนดสื่อที่จาเป็น 2) จัดอบรมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3) จัดตั้ง ก.ศ.น.ตำบล ต้นแบบ ด้านสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน ได้แก่ 1) บูรณาการกิจกรรม 2) ศึกษาดูงานภูมิปัญญา 3) จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นใน ก.ศ.น. ตำบล ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ 1อบรมเชิงปฏิบัติการ 2) จัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) จัดโครงการพี่สอนน้องสำหรับครูรุ่นใหม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แยกเป็นบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง จำนวน 32 คน และบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคทั้งสามแห่งคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง ศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง นครหลวงเวียงจันทน์ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ในส่วนภูมิภาค รวมจำนวน 92คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 124 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie. R.V. and Morgan, D.W. (1970: 608) จำนวน 97 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling) โดยการจับสลากรายชื่อ จากการเทียบอัตราส่วนร้อยละ (97/124) ของบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 97 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและตัวอย่าง

หน่วยงาน	ประชากร	ตัวอย่าง
บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง	32	25
บุคลากรที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง	26	20
บุคลากรที่สังกัดศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคกลาง นครหลวงเวียงจันทน์	38	30
บุคลากรที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้แขวงจำปาสัก	28	22
รวม	124	97

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบการสนทนากลุ่ม (focus group discussion protocol) แบบสอบถามจะใช้ในการรวบรวมข้อมูลในช่วงที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สังกัด เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งความรับผิดชอบ และประสบการณ์การทำงาน กศน. ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อลักการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) กฎหมาย และนโยบายที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน 3) บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน 4) โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน 5) หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน และ 6) การนิเทศ ติดตามและประเมินผลโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ห้าระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งกำหนดค่าคะแนนของค่าคำตอบดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
ระดับคะแนน 3 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน 1 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. รวบรวมผลการศึกษามาเป็นกรอบในการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบถึงความเหมาะสมในประเด็นที่จะศึกษาโดยนำเสนอ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (item-objective congruence index: IOC) ของ Rovinelli and Hambleton (1977 cited in Tuner and Carlson, 2003: 163-164) จากนั้นนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมารวมกันเพื่อหาค่าความสอดคล้องได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.93แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาทุกข้อ

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับตัวอย่างที่กำหนดไว้ต่อไป

แบบสนทนากลุ่ม

1. แบบสนทนากลุ่ม ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 2 หลังจากที่ได้ข้อมูลในช่วงแรกมาแล้ว โดยจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นมานำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนโดยจัดทำเป็นประเด็นการสนทนากลุ่ม (focus group discussion protocol) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในภาพรวม

2. ปรับปรุงแก้ไขแบบสนทนากลุ่มตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. นำแบบสนทนากลุ่มที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยทำเอกสารขออนุญาตกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การส่งแบบสอบถาม เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 97ฉบับ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion protocol) กับผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ที่ห้องประชุมศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 21มิถุนายน2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้ขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามแต่ละฉบับมาตรวจสอบความสมบูรณ์

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3. ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใช้วิธีการให้ค่าน้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ และนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) บรรยายลักษณะของข้อมูลพื้นฐาน

ค่าเฉลี่ย (mean) เพื่อใช้อธิบายลักษณะโดยรวมของข้อมูลทั้งหมดและเป็นตัวแทนของกลุ่ม และนำค่าเฉลี่ย5 ระดับมาจัดเรียงตามลำดับความมากน้อยตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 161) เกณฑ์การประเมินดังต่อไปนี้

4.51-5.00 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยสังคมศาสตร์

แบบสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาจำแนกตามวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเปรียบเทียบข้อมูลกับแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แยกเป็นบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคทั้งสามแห่งคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง ศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง นครหลวงเวียงจันทน์ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลางและสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย สังกัด เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งความรับผิดชอบ และประสบการณ์การทำงานการศึกษานอกโรงเรียนผลการวิจัยมีดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=97)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สังกัด		
บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง	40	41.20
บุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาค	57	58.80
เพศ		
ชาย	54	55.70
หญิง	43	44.30
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	38	39.20
มากกว่า 30 - 40 ปี	23	23.70
มากกว่า 40 - 50 ปี	17	17.50
มากกว่า 50ปี	19	19.60
วุฒิการศึกษาสูงสุดที่จบ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	40	41.20
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	47	48.50
ปริญญาโท	9	9.30
ปริญญาเอก	1	1.00
ตำแหน่งความรับผิดชอบ		
ครูผู้สอน	5	5.20
ศึกษานิเทศก์	1	1.00
นักวิชาการศึกษา	71	73.20
อื่นๆ	20	20.60

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=97)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษานอกโรงเรียน.		
ไม่เกิน 5 ปี	34	35.10
มากกว่า5 - 10 ปี	23	23.70
มากกว่า 10 - 15 ปี	14	14.40
มากกว่า 15 - 20 ปี	12	12.40
มากกว่า 20 -25 ปี	5	5.20
มากกว่า 25 ปี	9	9.30
รวม	**97**	**100.00**

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน เป็นบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง (ร้อยละ 41.20) บุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (ร้อยละ 58.80) เพศชาย (ร้อยละ 55.70) เพศหญิง (ร้อยละ 44.30) อายุไม่เกิน 30 ปี (ร้อยละ 39.20) อายุมากกว่า 31 - 40 ปี (ร้อยละ 23.70) อายุมากกว่า 41 - 50 ปี (ร้อยละ 17.50) อายุมากกว่า 51 ปี (ร้อยละ 19.60) วุฒิการศึกษาสูงสุดที่จบต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 41.20) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 48.50) ปริญญาโท (ร้อยละ 9.30) ปริญญาเอก (ร้อยละ 1.00) ตำแหน่งความรับผิดชอบครูผู้สอน (ร้อยละ 5.20) ศึกษานิเทศก์ (ร้อยละ 1.00) นักวิชาการศึกษา (ร้อยละ 73.20) อื่นๆ (ร้อยละ 20.60) ประสบการณ์ในการทำงาน กศน. ไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 35.10) มากกว่า 6 - 10 ปี (ร้อยละ 23.70) มากกว่า 11 - 15 ปี (ร้อยละ14.40) มากกว่า 16 - 20 ปี (ร้อยละ 12.40) มากกว่า 21 -25 ปี (ร้อยละ 5.20) มากกว่า 26 ปี (ร้อยละ 9.30)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียน

ผลการวิจัยความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็นค่าเฉลี่ย (mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าระดับซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

4.51-5.00 หมายถึง สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์เสนอดังตารางที่ 3 ถึง ตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	กฎหมายเอื้อต่อสภาพการจัดการจัดการศึกษา กศน.	3.97	0.82	มาก	2
2	กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการ	4.19	0.99	มาก	1
3	มีนโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต	3.88	1.07	มาก	3
4	มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น	3.54	1.07	มาก	5
5	มีนโยบายการสนับสนุนพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน	3.73	1.01	มาก	4
	รวม	**3.86**	**0.99**	**มาก**	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.99) ส่วนนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นมีสภาพการบริหารจัดการการอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ =3.54, S.D. = 1.07)

ตารางที่ 4 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน	3.87	0.85	มาก	1
2	การจัดระบบการบริหารขององค์การมีความเหมาะสม	3.64	0.82	มาก	4
3	การกำหนดโครงสร้างขององค์การสอดคล้องและเป็นระบบทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล	3.69	0.82	มาก	3
4	การจัดระบบโครงสร้างองค์การไม่ซ้ำซ้อนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็ว	3.45	0.92	ปานกลาง	5
5	มีการประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานย่อย	3.73	0.78	มาก	2
	รวม	**3.68**	**0.84**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานมีสภาพการบริหาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.85) ส่วนการจัดระบบโครงสร้างองค์การไม่ซ้ำซ้อนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็วมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.92)

ตารางที่ 5 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.86	0.82	มาก	3
2	มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.18	0.65	มาก	1
3	ยินดีรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยเหตุและผล	4.10	0.77	มาก	2
4	บุคลากรมีจำนวนเพียงพอ	3.56	0.92	มาก	4
5	บุคลากรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา กศน.	3.45	0.95	ปานกลาง	5
	รวม	**3.83**	**0.82**	**มาก**	

จากตารางที่ 5 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83,S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.18,S.D. = 0.65) ส่วนบุคลากรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา กศน. มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.45,S.D. = 0.95)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	ครูมีเทคนิคการใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ	3.62	0.75	มาก	1
2	จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.40	0.73	ปานกลาง	4
3	จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียน	3.47	0.89	ปานกลาง	3
4	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับยุคสมัย	3.59	0.93	มาก	2
5	ครูมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างน่าสนใจ	3.40	0.83	ปานกลาง	5
	รวม	**3.49**	**0.82**	**ปานกลาง**	

จากตารางที่ 6 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าครูมีเทคนิคการใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62,S.D. = 0.75) ส่วนครูมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างน่าสนใจและ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40,S.D. = 0.73) ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.83)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	หลักสูตร กศน. มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการศึกษา กศน. ในปัจจุบัน	3.54	0.86	มาก	3
2	หลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียน	3.71	0.80	มาก	1
3	สื่อสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอน	3.70	0.69	มาก	2
4	มีการช่วยเหลือแนะนำการสอนให้ครูผู้สอน	3.53	0.77	มาก	4
	รวม	**3.59**	**0.80**	**มาก**	

จากตารางที่ 7 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียนพบว่าโดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าหลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.80) ส่วนมีการช่วยเหลือแนะนำการสอนให้ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.77)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

(n = 97)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	มีการส่งเสริม พัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอน	3.45	0.91	ปานกลาง	1
2	มีการนิเทศการเรียนการสอนภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ	3.11	0.92	ปานกลาง	5
3	มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ	3.25	1.03	ปานกลาง	2
4	มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนอย่างยั้งยืน	3.19	1.01	ปานกลาง	4
5	มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.19	0.96	ปานกลาง	3
	รวม	**3.23**	**0.96**	**ปานกลาง**	

จากตารางที่ 8 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการส่งเสริมพัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.91) ส่วนมีการนิเทศการเรียนการสอนภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.92)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

ผลการสนทนากลุ่มนำมาเปรียบเทียบกับผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลเป็นแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบการสนทนากลุ่มกับผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	ผลการเปรียบเทียบ
1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยอันดับ 1 กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการอันดับ 2 กฎหมายเอื้อต่อสภาพการจัดการจัดการศึกษากศนอันดับ 3 มีนโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่า กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นเอื้อต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนอยู่แล้ว แต่ที่เป็นปัญหาคือ การนำไปประยุกต์ใช้หรือการนำไปปรับใช้ของบุคลากรและหน่วยงานย่อยของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ยังนำไปใช้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด
2. โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานอันดับ 2 การประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานย่อยอันดับ 3 การกำหนดโครงสร้างขององค์การสอดคล้องและเป็นระบบทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลซึ่งไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารงานการปฏิบัติงานตามโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการ	ผลการเปรียบเทียบ
3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1 มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันดับ 2 ยินดีรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยเหตุและผล อันดับ 3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนมีปริมาณเพียงพอแต่ยังขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยอันดับ 1เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน อันดับ 2 การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับยุคสมัย อันดับ 3 จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียนซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความหลากหลายน้อยและยังไม่ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่น
5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1หลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียน อันดับ 2 สื่อสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอน อันดับ 3 หลักสูตร กศน. มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการศึกษา กศน. ในปัจจุบันซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนควรมีการปรับปรุง ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมและสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการ	ผลการเปรียบเทียบ
6. การนิเทศติดตามและประเมินผล	บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1 มีการส่งเสริม พัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอน อันดับ 2 มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบอันดับ 3 มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนอย่างยั่งยืนซึ่ง สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าปัจจุบันยังขาดรูปแบบ วิธีการ และบุคลากรในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน จึงทำให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจากการศึกษา พบว่า

1. กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 1เห็นควรให้สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา เปิดการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน และเป็นการสร้างบุคลากรด้านกรมการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 2 เห็นควรให้จัดตั้งกลุ่ม องค์กร คณะกรรมการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำหน้าที่ดำเนินการกำกับ ดูแล พัฒนาระบบการศึกษานอกโรงเรียน

2. โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

เห็นควรให้ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ชัดเจน โดยการแบ่งขั้นการบริหารงานให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ตามสภาพขององค์กร และยกระดับคุณภาพศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 1 เห็นควรให้พัฒนาบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหารและนักวิชาการทุกระดับ ให้มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษานอกโรงเรียน โดยการฝึกอบรมทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนส่วนกลางและภูมิภาค

แนวทางที่ 2 เห็นควรให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในภูมิภาคจัดฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 1 เห็นควรให้จัดโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น

แนวทางที่ 2 เห็นควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 1 เห็นควรให้มีการศึกษาและวิจัย ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้จริง

แนวทางที่ 2 เห็นควรให้จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย

6. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

เห็นควรให้กำหนดระบบ วิธีการ ผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

แนวทางที่ 1 เห็นควรให้บุคลากรกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความร่วมมือ และพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนากรมการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 2 เห็นควรให้คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษานอกโรงเรียนเข้ามาทำงานในกรมการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางที่ 3 เห็นควรสร้างเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษามีข้อวิจารณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 2) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (ร้อยละ 58.80) แสดงให้เห็นถึงบุคลากรการศึกษาที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคมีสัดส่วนมากกว่าบุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง ประเด็นต่อมาผู้ศึกษา พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.70) แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนจำนวนบุคลากรชายที่มากกว่าบุคลากรหญิง ประเด็นต่อมาผู้ศึกษา พบว่า บุคลากรการศึกษาส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 30 ปี (ร้อยละ 39.20) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรการศึกษามีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่มาก มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนน้อย ประเด็นต่อมาผู้ศึกษา พบว่าบุคลากรการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 48.50) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรการศึกษามีคุณวุฒิการศึกษาที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ประเด็นต่อมาผู้ศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการศึกษา (ร้อยละ 73.20) แสดงให้เห็นว่าบุคลากร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการศึกษา เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กศน. โดยตรง ประเด็นต่อมาผู้ศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน กศน. ไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 35.10) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่พึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มาทำงานใหม่ ยังขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน กศน.

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียน

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ตารางที่ 3) พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.99) ส่วนที่มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษามาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ =3.54, S.D. = 1.07) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกฎหมายภายในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับผลประชุมใหญ่ของครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติในปี 2006 และการประชุมคณะรัฐมนตรี สปป.ลาว (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2008) กล่าวว่า พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนด้านการผลักดัน ส่งเสริมความสามารถของปวงชนทั้งหลายให้เข้าสู่กระบวนการเล่าเรียน ทำให้ทุกคนมีโอกาสได้เรียนตลอดชีวิต ตามเงื่อนไขและความสามารถของตนเอง

2. โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน พบว่าโดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.85) ส่วนการจัดระบบโครงสร้างองค์การไม่ซ้ำซ้อนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็วมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.92) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรมการศึกษานอกโรงเรียน สปป.ลาว มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ ทำให้การบริหารงานสะดวก รวดเร็ว เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา2008) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติต้องลงลึกถึงระบบโครงสร้างของการศึกษา เริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อโครงสร้างการบริหารงาน ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2008 ถึงปัจจุบัน ส่งผลให้การบริหารงานเป็นระบบ

3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18,S.D. = 0.65) ส่วนบุคลากรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา กศน. มีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.45,S.D. = 0.95) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรเห็นความสำคัญถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง

4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปางกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าครูมีเทคนิคการใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ มีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.75) ส่วนครูมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างน่าสนใจและ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.73) ($\bar{X}$ =3.40, S.D. = 0.83) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แต่ยังขาดวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียนพบว่าโดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าหลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.80) ส่วนมีการช่วยเหลือแนะนำการสอนให้ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.77) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียน

6. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการส่งเสริมพัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.91) ส่วนมีการนิเทศการเรียนการสอนภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.11, S.D. = 0.92) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลยังน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูผู้สอน และปัจจุบันยังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่นิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1 กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการ อันดับ 2 กฎหมายเอื้อต่อสภาพการจัดการจัดการศึกษา กศน. อันดับ 3 มีนโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่า กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นเอื้อต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน อยู่แล้ว แต่ที่เป็นปัญหาคือ การนำไปประยุกต์ใช้หรือการนำไปปรับใช้ของบุคลากรและหน่วยงานย่อยของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ยังนำไปใช้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

2. **โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน**

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1 การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน อันดับ 2 การประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานย่อย อันดับ 3 การกำหนดโครงสร้างขององค์การสอดคล้องและเป็นระบบทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลซึ่งไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารงาน การปฏิบัติงานตามโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพ

3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1 มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันดับ 2 ยินดีรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยเหตุและผล อันดับ 3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนมีปริมาณเพียงพอแต่ยังขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอันดับ 1เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน อันดับ 2 การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับยุคสมัย อันดับ 3 จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความหลากหลายน้อยและยังไม่ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่น

5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับ 1หลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียน อันดับ 2 สื่อสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอน อันดับ 3 หลักสูตร กศน. มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการศึกษา กศน. ในปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนควรมีการปรับปรุง ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมและสิ่งแวดล้อม

6. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1 มีการส่งเสริม พัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอน อันดับ 2 มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ อันดับ 3 มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนอย่างยั้งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอความคิดเห็นว่าปัจจุบันยังขาดรูปแบบ วิธีการ และบุคลากรในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน จึงทำให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (ร้อยละ 58.80) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.70) อายุไม่เกิน 30 ปีเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.20) วุฒิการศึกษาสูงสุดที่จบส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 48.50) ตำแหน่งความรับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการศึกษา (ร้อยละ 73.20) มีประสบการณ์ในการทำงาน กศน. ส่วนใหญ่ไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 35.10)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียน

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ตารางที่ 3) พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สูงสุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.99) ส่วนที่มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษามาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 1.07)

2. โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน พบว่าโดยรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.85) ส่วนการจัดระบบโครงสร้างองค์การไม่ซ้ำซ้อนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็วมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.92)

3. บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.65) ส่วนบุคลากรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา กศน.มีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.45, S.D. = 0.95)

4. โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปางกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูมีเทคนิคการใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ มีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.75) ส่วนครูมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างน่าสนใจและ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.73) ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.83)

5. หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียนพบว่าโดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าหลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.80) ส่วนมีการช่วยเหลือแนะนำการสอนให้ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.77)

6. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

สภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการส่งเสริมพัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอนมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.91) ส่วนมีการนิเทศการเรียนการสอนภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอมีสภาพการบริหารจัดการการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.92)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษานอกโรงเรียน

2. กรมการศึกษานอกโรงเรียน สามารถนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควร สนับสนุน และส่งเสริมการให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับโปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

4. กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควรดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการนำแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปดำเนินการ

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับการจัดการศึกษาในระดับอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสม

3. ควรทำการศึกษากับผู้เรียนเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปดำเนินการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการจัดตั้งและพนักงาน. 2008. **กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงปี 2007**. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์หนุ่มสาว.

กระทรวงศึกษาธิการ ส.ป.ป.ลาว (1). 2008. **ข้อตกลงรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน**. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมการจัดตั้งและพนักงาน.

กระทรวงศึกษาธิการ ส.ป.ป.ลาว. 2009. **ข้อตกลงรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและการดำเนินงานของแผนกศึกษาธิการแขวง/นคร.** นครหลวงเวียงจันทน์: กรมการจัดตั้งและพนักงาน.

กระทรวงศึกษาธิการการวัดและประเมินผลการเรียน. 2554. **คู่มือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเลือกหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำนักงาน กศน. จังหวัดฉะเชิงเทรา.** (Online) .http: www.padrew.net., 28 กรกฎาคม 2556.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2008. **แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ 2006-2015.** เวียงจันทน์: โรงพิมพ์สีสะหวาด

การศึกษานอกโรงเรียนจันทบุรี. 2554. **การพัฒนาระบบการนิเทศ กศน. จันทบุรี.** (Online). http:panchalee.wordpress.com/category/การนิเทศ-กศน., 28 กรกฎาคม 2556.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2533. “การศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียน:ทำไมต้องมีการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียนในปัจจุบัน” **วารสารครุศาสตร์** 32, 2533 (มกราคม-มิถุนายน 2533).

จุไรรัตน์ แสงบุญนำ. 2557. **การปฏิรูประบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา**. (Online). http://www.thaigov.go.th/th/news-ministry/2012-08-15-09-39-20/item/81660.html, 17 มกราคม 2556,

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. 2540. **การพัฒนาหลักสูตร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. 2547. **การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.** อุบลราชธานี: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ณัฐกร สงคราม. 2556. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการเขียน. (Online). http:www.ns.mahidol.ac.th/.../การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการเขียน%., 28 กรกฎาคม 2556.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. 2557. **การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต.** (Online)., http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/next-generation%20of%20learning.pdf. 23 มกราคม 2557

ทธิศักดิ์ โภชนุกูล. 2551. **การเตรียมครูแห่งอนาคต.** (Online). http://www.pochanukul.com/?p=142, 31 กรกฎาคม 2556.

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. 2556. **ปรัชญาและหลักการการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย**. (Online). cmi.nfe.go.th/Download/Samena2_4Sep51/Principle.ppt, 15 ธันวาคม 2556,

บุญชม ศรีสะอาด. 2553. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2557. **หน่วยที่ 4 สื่อการเรียนการสอน.** (Online). http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0503780/Unit04/unit04_003.html, 23 มกราคม 2557.

รุจิร์ ภู่สาระ. 2545. **การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยากร เชียงกูล. 2556. **เป้าหมายและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผล, รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2552-2553**. (Online). http://witayakornclub.wordpress.com/2012/03/17, 5 ธันวาคม 2556,

วิรุฬห์ นิลโมจน์. 2547. **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่**. อุบลราชธานี:ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

วีระชัย จิวะชาติ. 2549. **แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแนวใหม่.** (Online). http://www.gotoknow.org/posts/17754, 31 กรกฎาคม 2556.

ศักรินทร์ ชนประชา. 2550. **สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย.** สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ศุภร ศรีแสน. 2521. **การศึกษานอกโรงเรียน.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. 2557. **ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความรับผิดชอบ.** (Online). http://tdri.or.th/priority-research/educationreform/, 15 มีนาคม 2557.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551. **เตรียมความพร้อมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.** กรุงเทพมหานคร: สพฐ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2557. **หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** (Online). http://www.sahavicha.com/?name=blog&file=readblog&id=3141, 18 มกราคม 2557,

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. **ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา: ระเบียบวาระแห่งชาติ (2551-2555)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สกศ.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551. **พระราชบัญญัติส่งเสริม การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551**. กรุงเทพมหานคร: รังษีการพิมพ์.

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547. **การศึกษานอกโรงเรียน: การประกันโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: รังสีการพิมพ์.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2556. **นิยามทางการศึกษา.** (Online). http://www.onec.go.th/onec_web/page.php?mod=Category&categoryID=CNT0000145, 31 กรกฎาคม 2556.

สุธี วรประดิษฐ์. 2557. การพัฒนาหลักสูตร. (Online). http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=2, 25 มกราคม 2557.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2529. **การศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. 2551. **หลักการของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวกับ การศึกษานอกโรงเรียน.** (Online). http:panchalee.wordpress.com/2009/03/28/., 28 กรกฎาคม 2556.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. 2552. **การศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียน.** (Online). http://panchalee.wordpress.com/2009/05/17/non-formal education/,. 31 กรกฎาคม 2556.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. 2556. **หลักการของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน**. (Online). http://panchalee.wordpress.com/2009/03/28/., 25 มิถุนายน 2556.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. 2557. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา. (Online).** http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/, 25 มิถุนายน 2556,

อาชัญญา รัตนอุบล. 2540. **กระบวนการการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประชาชน จำกัด.

อุ่นตา นพคุณ. 2523. **การศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล.

Kumpha. 2009. **Situation Analysis of Non-Formal Education in Lao PDR**. Bangkok: UNESCO Bangkok.

UNESCO. 2012. **Asia-Pacific Regional Guide to Equivalency Programmers**. Bangkok: UNESCO Bangkok.

Rovinelli R.J. and R.R. Hambleton. 2003. "**1977 cited in Tuner and Carlson**". 2003: 163-164.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๑

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายร่วมมิตร คำผา

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะจัดทำวิจัยตามโครงการดังแนบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคำแนะนำของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และคำแนะนำของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี สาขาฯ ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๙๑/ว.๐๐๑

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๙๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. ดิศกุล เกษมสวัสดิ์

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะจัดทำวิจัยตามโครงการดังแนบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคำแนะนำของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และคำแนะนำของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี สาขาฯ ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๙๑/ว.๐๐๑

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๙๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสุรัติ วิภักดิ์

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะจัดทำวิจัยตามโครงการดังแนบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคำแนะนำของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และคำแนะนำของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี สาขาฯ ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๙๑/ว.๐๐๑

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๙๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายวิรุฬห์ นิลโมจน์

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะจัดทำวิจัยตามโครงการดังแนบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคำแนะนำของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และคำแนะนำของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี สาขาฯ ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๑

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผส. ดร. เสวียน เจนเขว้า

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะจัดทำวิจัยตามโครงการดังแนบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะ และคำแนะนำของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และคำแนะนำของท่าน จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี สาขาฯ ขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

ชื่อนิสิต MR. SengalounBoutsady

ชื่องานวิจัย แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ นายร่วมมิตร คำผา
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Cert. in Literacy Professionals, University of Massachusetts at Amherst, USA
สาขาที่เชี่ยวชาญ สาขาที่เชี่ยวชาญ การศึกษานอกโรงเรียน (Non-Formal Education)
ปฏิบัติหรือเคยปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งหัวหน้าส่วนวิจัยและพัฒนา สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญขององค์การยูเนสโก ปฏิบัติงานในประเทศ ส.ป.ป.ลาว ทั้งแบบอยู่ประจำและแบบ part-time(2552 – 2556), นักวิจัย ทำการวิจัยและประเมินผลร่วมกับหน่วยงาน/องค์การทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร. ดิศกุล เกษมสวัสดิ์
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา สาขาที่เชี่ยวชาญ การศึกษานอกโรงเรียน การบริหารการศึกษา
ปฏิบัติหรือเคยปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดสมุทรสาคร, อดีตผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดหลายจังหวัด, อดีตผู้อำนวยการสถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร

3. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ นายสุรัติ วิภักดิ์
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาสารคามสาขาที่เชี่ยวชาญ การศึกษานอกโรงเรียน การบริหารการศึกษา
ปฏิบัติหรือเคยปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดร้อยเอ็ด, อดีตผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษานครสวรรค์, อดีตผู้อำนวยการศูนย์ กศน.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอหลายอำเภอ

4. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ นายวิรุฬห์ นิลโมจน์
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย Ph.D / Panjak University, India
สาขาที่เชี่ยวชาญ การศึกษาผู้ใหญ่และการวิจัยทางการศึกษา
ปฏิบัติหรือเคยปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

5. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ วิชา ผศ. ดร. เสวียน เจนเขว้า
วุฒิการศึกษา/มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเซ็นต์จอห์น ไทย
สาขาที่เชี่ยวชาญ การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
ปฏิบัติหรือเคยปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียน, ผู้อำนวยการคุรุสภาอำเภอ, ผู้ทรงคุณวุฒิโรงเรียนเอกชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๒

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ภาคกลาง Km8 นครเวียงจันทน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 38 ชุด

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา .ใครขออนุญาตส่งแบบสอบถามให้เพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๒

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ แขวงหลวงพระบาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 30ชุด

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา .ใครขออนุญาตส่งแบบสอบถามให้เพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๒

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ แขวงจำปาสัก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 30ชุด

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา .ใครขออนุญาตส่งแบบสอบถามให้เพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๑/ว.๐๐๒

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพ๑๐๕๐๐

๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 35 ชุด

ด้วย Mr.Sengaloun Boutsady นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต ประธานกรรมการที่ปรึกษา
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาร่วม

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรในการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา .ใครขออนุญาตส่งแบบสอบถามให้เพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.มณฑป ไชยชิต)
ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทร.๐๒-๕๗๙-๗๒๕๙, ๐๒-๙๔๒๘๖๗๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

แนวทางการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำชี้แจง

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ และช่องที่ท่านตรงกับความเป็นจริงของท่าน โดย

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สังกัด

☐ บุคลากรที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง

☐ บุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

2. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

3. อายุ

☐ ไม่เกิน30 ปี ☐ มากกว่า 30 - 40ปี

☐ มากกว่า40 -50 ปี ☐ มากกว่า 50ปี

4. **วุฒิการศึกษาสูงสุดที่จบ**

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรีหรือเทียมเท่า

☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

5. **ตำแหน่งความรับผิดชอบ**

☐ ครูผู้สอน ☐ ศึกษานิเทศก์

☐ นักวิชาการศึกษา ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ประสบการณ์ในการทำงาน กศน.

☐ ไม่เกิน 5 ปี ☐ มากกว่า 6 -10 ปี

☐ มากกว่า 10 - 15 ปี ☐ มากกว่า 15 - 20 ปี

☐ มากกว่า 20 - 25 ปี ☐ มากกว่า 25 ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึงเห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึงเห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึงเห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึงเห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึงเห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในประเทศ ส.ป.ป. ลาว					
1.	กฎหมายเอื้อต่อสภาพการจัดการจัดการศึกษา กศน.					
2.	กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความความต้องการ					
3.	มีนโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต					
4.	มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น					
5.	มีนโยบายการสนับสนุนพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน					
	โครงสร้างและการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน					
6.	การกำหนดตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน					
7.	การจัดระบบการบริหารขององค์การมีความเหมาะสม					
8.	การกำหนดโครงสร้างขององค์การสอดคล้องและเป็นระบบทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล					
9.	การจัดระบบโครงสร้างองค์การไม่ซ้ำซ้อนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็ว					
10.	มีการประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานย่อย					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	บุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียน					
11.	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
12.	มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง					
13.	ยินดีรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยเหตุและผล					
14.	บุคลากรมีจำนวนเพียงพอ					
15.	บุคลากรเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการศึกษา กศน.					
	โปรแกรมหรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน					
16.	ครูมีเทคนิคการใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ					
17.	จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
18.	จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียน					
19.	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับยุคสมัย					
20.	ครูมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างน่าสนใจ					
	หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนศึกษานอกโรงเรียน					
21.	หลักสูตร กศน. มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการศึกษา กศน. ในปัจจุบัน					
22.	หลักสูตร กศน. ตรงกับความต้องการของผู้เรียน					
23.	สื่อสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอน					
24.	มีการช่วยเหลือแนะนำการสอนให้ครูผู้สอน					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	การนิเทศ ติดตามและประเมินผล					
25.	มีการส่งเสริม พัฒนาวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอน					
26.	มีการนิเทศการเรียนการสอนภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ					
27.	มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ					
28.	มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนอย่างยั้งยืน					
29.	มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย					

ขอขอบคุณที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบการสนทนากลุ่ม

รายการ	ข้อคิดเห็น
1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	
2. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	
3. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	
4. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	
5. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	
6. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	

ขอขอบคุณที่สละเวลาอันมีค่าในการร่วมสนทนากลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายแสงอรุณ บุษดี
วันเดือนปีเกิด	12 สิงหาคม 2518
สถานที่เกิด	จังหวัด หัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ประวัติการศึกษา	Education Psychology and Pedagogy FacultyEducation Psychology HueUniversity of Vietnam
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	รองหัวหน้าแผนกบริหาร กรมการศึกษานอกโรงเรียน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์